

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

**HİTİT SERAMİK VE BEZEMELERİNİN TÜRK SERAMİK
SANAT EĞİTİMCİLERİNİN YAPITLARINA YANSIMASI**

Nilgün AĞIRLAR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haziran, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Nilgün

Soyadı : AĞIRLAR

Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Hitit Seramik ve Bezemelerinin Türk Seramik Sanat Eğitimcilerinin Yapıtlarına Yansıması

İngilizce Adı : The Reflection of Hitite Ceramics and Ornaments on the Works of Turkish Ceramic Art Trainers

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Nilgün AĞIRLAR

İmza:

KABUL VE ONAY

Nilgün AĞIRLAR tarafından hazırlanan “**Hitit Seramik ve Bezemelerinin Türk Seramik Sanat Eğitimcilerinin Yapıtlarına Yansıması**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Aileme

TEŞEKKÜRLER

Topraktan var olan insanoğlu her zaman toprakla dost olmuştur. Çocukluğumun köyde geçmesidir belki de toprağı hep sevdim dokunmak istedim. Doğada ilk temas ettiğim, ilk oyuncağım olan toprak, eğitim hayatıma da yön verdi.

Su, ateş ve döneminin teknolojik gelişmelerinin katkısıyla birleşerek sürekli gelişen seramik sanatı, ilkel toplumlarda gördüğü ilgi günümüz çağdaş toplumlarda da varlığını geliştirerek sürdürmesi, geçmiş ve gelecek arasında yaşayan bağ olmasıyla beni hep heyecanlandırmıştır. Eğitim hayatımda bu heyecanıma destek veren, bana sabır gösteren başta değerli eşim Ömerul Faruk AĞIRLAR, oğlum Talha AĞIRLAR, kızım Şevval AĞIRLAR, bana çalışmam boyunca en içten destek ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ, ilk seramik eğitimimi aldığım değerli hocam Sayın Doç. Dr. Adile Feyza GÜNDOĞDU, araştırmam boyunca yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Çağatay İNAM KARAHAN, Sayın Prof. Halil TÜRKER, içimdeki kıvılcımın ve heyecanın hiç sönmemesi için telkinde bulunan hocam Sayın Prof. Sevgi KOYUNCU, Sayın Yrd. Doç. Zehra SENGİR, 2012 yılında hayata veda eden hocam Sayın Yrd. Doç. Ertuğrul GÜNDOĞDU, tüm diğer bölüm hocalarım ve öğretim elemanlarına sağladıkları çalışma ortamı ve yardımlarından dolayı şükranlarımı sunarım.

Nilgün AĞIRLAR

Samsun, 2019

HİTİT SERAMİK VE BEZEMELERİNİN TÜRK SERAMİK SANAT EĞİTİMCİLERİNİN YAPITLARINA YANSIMASI

Yüksek Lisans Tezi

Nilgün AĞIRLAR

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2019

ÖZ

Seramiğin tanım ve yapım aşamaları, tekniklerden bahsedilmiştir. Seramik bulunduğu toplumun kimliği olup kazılar sonucu günümüze kadar ulaşan görsel dildir. Bu kültürün mihenk taşlarından olan İlk Anadolu Uygarlıklarından Hitit seramik biçim ve bezemelerinden bahsedilmiştir. Anadolu topraklarında var olan uygarlıkları bir noktada harmanlayan seramik, bu toprakların seramik sanatı kimliğini oluşturmuştur. Çeşitli göç ve savaşlar, diğer madenlerin bulunması ile var oluşunda iniş çıkışlar yaşasa da varlığını hep sürdürmüştür. Her yeni dönemde kendine yenilikler katarak temsil ettiği bu toprakların kültürel dilini günümüz çağına taşımada aranan malzeme olmuştur. Anadolu seramik kültüründen Hitit seramik biçim ve bezemelerin mirasını devir alan günümüz seçilmiş seramik sanat eğitimcilerimiz ele alınmıştır. Eğitimci seramik sanatçılarımızın, Hitit seramik biçim ve bezemelerinin eserlerindeki yansımalarından bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Seramik, Eğitimci Seramik Sanatçıları, Hitit Seramik

Sayfa Sayısı : 98

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ

İkinci Danışman :

**THE REFLECTION OF HITITE CERAMICS AND ORNAMENTS
ON THE WORKS OF TURKISH CERAMIC ART TRAINERS**

MS Thesis

Nilgün AĞIRLAR

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June 2019

ABSTRACT

The definition and construction stages of ceramics and techniques are mentioned. Ceramics is the identity of the society where it is located and it is the visual language that reached to the present day through excavations. One of the touchstones of this culture is the Hittite ceramic forms and ornaments of the Early Anatolian Civilizations. Ceramic, which blends the civilizations that existed in Anatolian lands at one point, constitutes the ceramic art identity of these lands. Various migrations and wars, and the presence of other mines in the presence of ups and downs, but has always existed. It has been the material sought to carry the cultural language of these lands, which it represents by adding innovations to itself, in every new era. In each new age, it has been the material sought to carry the historical language of this land to today's age by adding innovations. Today's historical ceramic art educators take over the Anatolian ceramic cultural heritage. Reflections of our educator ceramic artists, Hittite ceramics and ornaments in their works are mentioned.

Key Words : Ceramic, Educator Ceramic Artist, Hitit Ceramic

Number of Pages : 98

Advisor : Dr. Öğr. Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER.....	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLOLAR LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Alt Problemler	1
1.3 Araştırmanın Amacı	2
1.4 Araştırmanın Önemi	2
1.5 Sayıtlar (Varsayımlar).....	2
1.6 Sınırlılıklar.....	2
1.7 Araştırma Yöntemi.....	2
İKİNCİ BÖLÜM.....	3
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1 Seramik	3
2.2 Seramik Biçim Oluşturmada Yöntem ve Teknikleri.....	6
2.2.1 Elle Şekillendirme	7
2.2.2 Kalıpla Şekillendirme	20
2.3 Seramik Nesnelerin Yüzeylerinde Motif ve Süslemeler	22
2.4 İlk Anadolu Uygarlıklarından Hitit Uygarlığı ve Seramik	24
2.5 Hitit Seramik Anlayışının Eğitimci Seramik Sanatçılarında Yansımaları	27
2.5.1 Boynuzlu Hayvan Figürlü Seramik Biçimler ve Eğitimci Seramik Sanatçılarında Yansımaları	27
2.5.2 Hitit Stilize Kuş Figürlü Seramik Biçimleri ve Türk Eğitimci Seramik Sanatçılarında Yansımaları	38
2.5.3 Hitit Güneş Kursu ve İdollerinden Esinlenen Eğitimci Seramik Sanatçıları	47

2.5.4 Hitit Kült Seramiklerinin Eğitimci Seramik Sanatçı Çalışmalarına Yansıması	57
2.6 Hitit Seramiklerinin Yüzey Bezemelerinin İncelenmesi ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması	62
2.6.1 Hitit Kabartma Dekorları ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması	62
2.6.2 Hitit Seramiklerindeki Perdah ve Astar Dekorunun Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması	78
2.6.3 Hitit Seramiklerindeki Fırça Dekor ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması	81
2.6.4 Hitit Seramiklerindeki Kazıma Dekor ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması	84
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	87
III. YÖNTEM	87
3.1 Araştırmanın Modeli	87
3.2 Veri Toplama Araçları	87
3.3 Veri Toplama Tekniği	87
3.4 Verilerin Analizi	87
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	88
IV. BULGULAR	88
4.1 Hitit Uygarlığı Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılara Ait Bulgular	88
4.2 Hitit Uygarlığı Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarımızın Eğitimci Olarak Görev Yaptıkları Yerlere İlişkin Bulgular	89
4.3 Hitit Seramik Figürlerinden Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılara Ait Bulgular	91
4.4 Hitit Seramik Yüzey Bezeme ve Süslemelerinin Eğitimci Türk Seramik Sanatçılara Yansımasına Ait Bulgular	92
BEŞİNCİ BÖLÜM	94
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	94
5.1 Sonuç	94
5.2 Tartışma	94
5.3 Öneriler	96
KAYNAKÇA	98

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Hitit Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılara Ait Bulgular	88
Tablo 2: Sanatçıların Eğitimci Olarak Görev Yaptıkları Yerlere Ait Bulgular	89
Tablo 3: Etkilenilen Hitit Seramik Figürleri ve Sanatçılara Ait Bulgular	91
Tablo 4: Hitit Seramiklerinin Yüzey Bezeme Dekorlarının Eğitimci Türk Seramik Sanatçı Yansımasına Ait Bulgular	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Çimdikleme Tekniği	7
Şekil 2: Hitit Seramik, Boyalı Höyük Kazıları.....	8
Şekil 3: Hitit Seramik.....	8
Şekil 4: Erdiñ Bakla, Anadolu İdolleri.....	8
Şekil 5: Fitil Yöntemi ile Kil Şekillendirme	9
Şekil 6: Fitil Yöntemi ile Kil Şekillendirme Aşamaları.....	9
Şekil 7: Fitil Yöntemi ile Kil Şekillendirme	9
Şekil 8: Fitil Yöntemi Seramik Çalışması.....	9
Şekil 9: Fitil Yöntemi ile Oluşturulmuş Seramik Biçim.....	10
Şekil 10: Fitil Yöntemi ile Figür Çalışması	10
Şekil 11: Figür Yöntemi ile Figür Çalışması.....	10
Şekil 12: Fitil Yöntemi ile Biçim Oluşturma	11
Şekil 13: Hitit Seramik.....	11
Şekil 14: Merdane ile Kil Levha Hazırlama Aşamaları.....	12
Şekil 15: Kil Levha Oluşturma Aşamaları	12
Şekil 16: Levha Yöntemi ile Biçim Yapım Aşamaları	12
Şekil 17: Levha Yöntemi ile Biçim Oluşturma	13
Şekil 18: Hiyeroglif Yazı, Boğazköy Müzesi	13
Şekil 19: Hitit Tablet, Maşat Höyük	13
Şekil 20: Hitit Kil Tablet.....	14
Şekil 21: Bingül Başarır, Levha Yöntemi ile Oluşturduğu Eseri	14
Şekil 22: Erdal Çetintaş, Levha Yöntemi ile Oluşturduğu Seramik Çalışması, Hitit.....	14
Şekil 23: Şablon ile Şekillendirme Aşamaları.....	15
Şekil 24: Şablon ile Biçim Oluşturma	15
Şekil 25: Şablon ile Biçim Oluşturma	16
Şekil 26: Şablon Yöntemi ile Oluşturulmuş Sanatsal Seramik Biçim.....	16
Şekil 27: Çömlekçi Çarkında Kile Şekil Verme Aşaması	17
Şekil 28: Çömlekçi Çarkı ile Kile Şekil Verme Aşaması	17
Şekil 29: Çömlekçi Çarkı ile Kile Şekil Verme Aşaması	18
Şekil 30: Hitit Seramik Obje Türleri.....	18
Şekil 31: Hitit Seramik, Kültepe, Erdiñ Bakla Arşivi.....	18
Şekil 32: Hitit, Seramik Obje	19
Şekil 33: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri	19
Şekil 34: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri	19
Şekil 35: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri	20
Şekil 36: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları	20
Şekil 37: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları	20
Şekil 38: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları	21
Şekil 39: Hitit, Seramik Vazo Ayrıntısı, Kabartma Vazodan Ayrı Yapılmış	21
Şekil 40: İnandıktepe Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi.....	22
Şekil 41: Hitit, Keçi Boynuzlu Seramik Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	28
Şekil 42: Hitit, Yüksek Ayaklı Boğa Figürlü Kap, Kültepe.....	28
Şekil 43: Hitit, Çift Boğa Figürü Kült Nesne, Ankara Medeniyetler Müzesi	29
Şekil 44: Hitit, Boğa Başlı Testi, Boğazköy Müzesi	30
Şekil 45: Hitit, Tören Kabı, Boğazköy Müzesi	30
Şekil 46: Hitit, Seramik Vazo, Kültepe, Erdiñ Bakla Arşivi.....	31
Şekil 47: Sadi Diren, Boğa Figürü Seramik Eser	32

Şekil 48: Sadi Diren, Seramik Boğa Çalışması	32
Şekil 49: Sadi Diren, Seramik Biçim, 1987	33
Şekil 50: Sadi Diren, Seramik Biçim, 2007	33
Şekil 51: Sevim Çizer, 1998, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi	34
Şekil 52: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi	34
Şekil 53: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlığı Kaplar Serisi	34
Şekil 54: E. Egemen Işık Arslan.....	35
Şekil 55: E. Egemen Işık Arslan, İzler, 2009	35
Şekil 56: E. Egemen Işık Arslan, İzler, 2009	36
Şekil 57: Ekrem Kula, Endüstriyel Çay Takımı	36
Şekil 58: Ekrem Kula, Çarkla Şekillendirilmiş Koç.....	36
Şekil 59: Ekrem Kula, Çarkla Şekillendirilmiş Biçim.....	37
Şekil 60: Ahmet Cüneyt Er, Öküz Çaydanlık, 2007.....	37
Şekil 61: Ahmet Cüneyt Er, Keçi Çaydanlık, 2007.....	37
Şekil 62: Ahmet Cüneyt Er, Boynuzlu Tutamaklı Çaydanlık, 2008	38
Şekil 63: Ahmet Cüneyt Er, Boğa Biçimli Vazo, 2011	38
Şekil 64: Hitit, Gaga Ağızlı Libasyon Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	39
Şekil 65: Hitit Dönemi, Gaga Ağızlı Testi, Boğazkale, M.Ö. 1650-1450.....	40
Şekil 66: Hitit Seramik Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	40
Şekil 67: Hitit, Seramik Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi	41
Şekil 68: Hitit, Kulpuna Tünemiş Kuş Figürlü Gaga Ağızlı Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi	41
Şekil 69: Hitit, Kuş Figürlü Seramik Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi, M.Ö. 1700	41
Şekil 70: Hitit, Kartal Başlı Seramik Ryton	42
Şekil 71: Hitit, Seramik Kuş Figürü Ryton	42
Şekil 72: Ahmet Cüneyt Er, Boynuz Tutamaklı Gaga Ağızlı Testi, 2011	42
Şekil 73: Hakkı İzzet, Seramik Biçim, 1950	43
Şekil 74: Hakkı İzzet, Seramik Biçim.....	43
Şekil 75: Hakkı İzzet, Seramik Biçim.....	44
Şekil 76: Hakkı İzzet, Seramik Biçim.....	45
Şekil 77: Sadi Diren, Seramik Kuş, D'Art Galeri	45
Şekil 78: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Biçimi, Nuro Sanat Galerisi	46
Şekil 79: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü, 2012.....	46
Şekil 80: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü	47
Şekil 81: Hitit Güneş Kursu, Anadolu Medeniyetler Müzesi	47
Şekil 82: Hitit Güneş Kursu, Alaca Höyük	47
Şekil 83: Hitit Güneş Kursu, Anadolu Medeniyetler Müzesi	48
Şekil 84: Hamiye Çolakoğlu, Güneş Kursu Temalı Seramik Biçim	48
Şekil 85: Hamiye Çolakoğlu, Güneş Kursu Temalı Seramik Çalışması, 2003	48
Şekil 86: Edinç Bakla, Fırtına Tanrısının Eşi.....	50
Şekil 87: Erdinç Bakla, Hitit Güneşi Tanrıçası, Şamutlu Çamur, 1998	50
Şekil 88: Mustafa Tunçalp, Hitit Güneş Kursu Temalı Seramik Duvar Panosu, Turizm Bakanlığı, 1983-85	50
Şekil 89: Sadi Diren, Seramik Biçim, Karışık Teknik, Erdinç Bakla Arşivi, 1970 ...	51
Şekil 90: Sıdika Sibel Sevim, Güneş Kursu	51
Şekil 91: Sıdika Sibel Sevim, Güneş Kursu Temalı Seramik Çalışması	52
Şekil 92: Hitit Tanrıça Figürü, Anadolu Medeniyetler Müzesi.....	52
Şekil 93: Sıdika Sibel Sevim	52

Şekil 94: Onur Öztürk, Hattuşa, Hitit Dönemi İkiz İdol ve Hitit Güneş Kursu Rölyeferi Kullanılmış Vazo	53
Şekil 95: Erdiñ Bakla, Seramik İdol, 2015	53
Şekil 96: Sadi Diren, Erdiñ Bakla Arşivi, 2004	53
Şekil 97: Sadi Diren, Erdiñ Bakla Arşivi, 2004	54
Şekil 98: Sadi Diren, Erdiñ Bakla Arşivi, 1987	54
Şekil 99: Onur Öztürk, Erdiñ Bakla Arşivi	54
Şekil 100: Hitit, İdol Anadolu Medeniyetler Müzesi	55
Şekil 101: Hitit, İdol, Erdiñ Bakla Arşivi	55
Şekil 102: Erdiñ Bakla, İdol-Anadolu, 2016	56
Şekil 103: Erdiñ Bakla, Anadolu İdolları	56
Şekil 104: Erdiñ Bakla	56
Şekil 105: Jale Yılmazbaşar, Seramik Duvar Panosu, Efes Otel, İzmir	57
Şekil 106: Hitit, Seramik Kült Obje, Anadolu Medeniyetler Müzesi	57
Şekil 107: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	58
Şekil 108: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	58
Şekil 109: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi	58
Şekil 110: Sadi Diren	59
Şekil 111: Sadi Diren, Kayık Biçiminde Seramik Çalışması	59
Şekil 112: Sadi Diren	59
Şekil 113: Sevim Çizer, Gemiler Serisi, ABD Texas Houston Clear Lake Üniversitesi Koleksiyonu, 2002	60
Şekil 114: Sevim Çizer, Gemiler Serisi, ABD Texas Houston Clear Lake Üniversitesi Koleksiyonu, 2002	60
Şekil 115: Hitit, Seramik Kült Obje, Erdiñ Bakla Arşivi	60
Şekil 116: GÜNGÖR GÜNER, Seramik Biçim	61
Şekil 117: GÜNGÖR GÜNER	61
Şekil 118: GÜNGÖR GÜNER	61
Şekil 119: Hitit, İnandıktepe Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi	63
Şekil 120: İnandıktepe Vazosu Üzerindeki Kabartmalı Tasvirlerin Çizimi	63
Şekil 121: Hitit, Hüseyinded Vazosu, Çorum Müzesi, M.Ö. 1600	64
Şekil 122: Hüseyinded Vazosu Kabartmalı Figürlerinin Çizimi	65
Şekil 123: Hitit, Bitik Vazosu, M.Ö. 17. yy	65
Şekil 124: Bitik Vazosu	66
Şekil 125: Bitik Vazosu Detay	66
Şekil 126: Hitit, Eskiypar Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi	68
Şekil 127: Hüseyinded Vazosu Ayrıntısı	68
Şekil 128: Sadi Diren, Seramik Boğa Biçimi, Erdiñ Bakla Arşivi	68
Şekil 129: Hitit, Selimli Vazo Parçası	69
Şekil 130: Hüseyinded Vazo Ayrıntısı	69
Şekil 131: Hitit Seramik Vazo Parçası, Boğazköy Müzesi	69
Şekil 132: İsmail Hakkı Oygur	70
Şekil 133: Sadi Diren, Erdiñ Bakla Arşivi, 1967	70
Şekil 134: İnandık Vazo Ayrıntısı	70
Şekil 135: Hüseyinded Vazo Ayrıntısı	71
Şekil 136: Hüseyinded Vazo Ayrıntısı	71
Şekil 137: Hüseyinded Vazo Ayrıntısı	71
Şekil 138: Hamiye Çolakoğlu, Seramik Biçim, 1972	72
Şekil 139: Bingöl Başarır, Seramik Biçim, Kendi Atölyesi, 1975	72

Şekil 140: Beril Anılanmert	72
Şekil 141: Sadi Diren, D'art Galeri, 2015	73
Şekil 142: Ekrem Kula	73
Şekil 143: İsmail Yardımcı	73
Şekil 144: İnandıktepe Vazosu Ayrıntısı	74
Şekil 145: İnandıktepe Vazo Figür Ayrıntısı	74
Şekil 146: İnandıktepe Vazo Figür Ayrıntısı	74
Şekil 147: İnandıktepe Vazo Figür Ayrıntısı	75
Şekil 148: İnandıktepe Vazo Figür Ayrıntısı	75
Şekil 149: Sadi Diren, 62. Kişisel Sergisi, 2015	75
Şekil 150: Sadi Diren, 1975	76
Şekil 151: Sadi Diren	76
Şekil 152: Sadi Diren	76
Şekil 153: Onur Öztürk	77
Şekil 154: Tuhurvaili'nin Mühür Baskısı, Anadolu Medeniyetler Müzesi, Ankara ...	77
Şekil 155: Kamuran Özlem Sarnıç, İzler, 2000.....	77
Şekil 156: Erdal Çetintaş, Hitit, 2013	78
Şekil 157: Hitit Perdahlı ve Astarlı Gaga Ağızlı Testileri, Anadolu Medeniyetler Müzesi	78
Şekil 158: Avanos Çömlekleri.....	79
Şekil 159: Sadi Diren, Boğa Grubu, Astar Bezeme.....	79
Şekil 160: Onur Öztürk, Hitit Vazo	79
Şekil 161: Sevim Çizer, Antik Seriden Enstalasyon, Astar Bezeme, 1996	80
Şekil 162: Sevim Çizer, Seramik, Astar Bezeme, 2009	80
Şekil 163: Sevim Çizer, Antik Seriden, Astar Bezeme, 1997.....	80
Şekil 164: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi	80
Şekil 165: İnandıktepe Vazo Ayrıntısı	81
Şekil 166: Hitit, Salyangoz Biçiminde Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi	81
Şekil 167: Hitit, Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi	82
Şekil 168: Hitit, Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi	82
Şekil 169: Hitit Kült Kap Motif Ayrıntısı	82
Şekil 170: Mustafa Tunçalp, Seramik	83
Şekil 171: Hakkı İzzet, Seramik, 1940	83
Şekil 172: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, 1975	84
Şekil 173: Hitit, Seramik, Çift Başlı Ördek, Anadolu Medeniyetler Müzesi	84
Şekil 174: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü	85
Şekil 175: Sadi Diren, D'art Galeri	85
Şekil 176: İsmail Hakkı Oygur	85
Şekil 177: Sevim Çizer, Kayık Kut, Kendi Koleksiyonu, 2003	86

SİMGELER VE KISALTMALAR

M.Ö.	Milattan Önce
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme M
G. S. F.	Güzel Sanalar Fakültesi
s.	Sayfa
Ed.	Editör

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Anadolu topraklarında seramik sanatı doğuşu tam olarak bilinmemekle beraber kazılarda bulunan nesnelere ışığında 9000 yıllık bir geçmişe dayandığı bilinmektedir. İlk önce tamamen insani yaşam ürünü olarak ilkel imkânlar doğrultusunda kaba özensiz üretilen ürünler yerini, zaman içinde dönemin teknolojik gelişmelerine paralel olarak daha özenli, kaliteli ürünlere bırakmıştır. Geçmişten günümüze kadar bu topraklarda var olan seramik, kendi çatısı altında bu topraklara has bir kimlik kazanmıştır. Oluşan kimlik çağlar boyunca nesilden nesle taşınmış, bir yandan geçmiş medeniyetlerin yaşamlarını taşıyan bir nesne olurken diğer yandan yeni oluşumlara esin kaynağı olarak önemini sürdürmüştür. Uygarlıkların kültürel birikimlerini birleştiren Anadolu seramik kültürü olgusu günümüze kadar taşınmıştır. Anadolu seramik kültürünün devamı, yeni nesillere yeni ifade biçimleri olarak yeni dokunuşlarla aktarılabilir mi?

Bu bağlamda medeniyetlerin beşiği olarak nitelendirilen Anadolu'nun, ev sahipliği yaptığı Hitit'ler de seramik nesnelere günümüz Anadolu seramik yapıtlarına seramik sanat eğitimcileri tarafından getirilen yeni bakış açısı ve yansımaları nelerdir?

1.2 Alt Problemler

1. Hitit seramik biçim ve bezemeleri bu topraklara ait coğrafi işaret olarak devamlılığını güncelleyerek sürdürebiliyor mu?
2. Seramik sanat eğitimcilerinin Hitit seramik kaynaklarından beslenerek, yeni yorum ve bakış açısı zenginliğini de getirerek Anadolu seramik kimliğini sürdürebiliyor mu?
3. Hitit uygarlığına ait seramik biçim ve bezemelerinin günümüz seramik sanat eğitimcilerinin yapıtlarına yansımaları nelerdir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Anadolu'nun ev sahipliği yaptığı Hitit Uygarlığı dönemine ait seramik biçim ve bezemelerinin günümüz seramik sanat eğitimcilerinin yapıtlarına yansımalarını ortaya koymaktır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Anadolu seramik kültürü bağlamında Hitit seramik anlayışının seramik sanat eğitimcilerinin yapıtlarında ne derecede yansıdığı açısından önemlidir.

1.5 Sayıtlar (Varsayımlar)

- İlkçağ Anadolu Uygarlıklarından Hitit dönemine ait seramik biçim ve bezemelerinin seramik sanat eğitimcilerinin yapıtlarındaki yansımaları güvenilir kaynaklarla açıklayıcı olduğu varsayılmaktadır.
- Eğitimci seramik sanatçıların Hitit dönemi seramik nesnelere ve yapıtlarındaki benzerliklerinin başvurulan kaynaklarla uyumlu olduğu varsayılmıştır.

1.6 Sınırlılıklar

İlk Anadolu Uygarlıkları seramik biçim ve bezemeleri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu uygarlıklardan, Hitit dönemine ait seramik biçim ve bezemelerinin Çağdaş Türk Seramik Sanatçılarından yirmi tane eğitimci seramik sanatçının yapıtlarındaki yansıması ile sınırlıdır.

1.7 Araştırma Yöntemi

İlk Anadolu uygarlıklarına ait seramik nesnelere tasarımları gerek biçim gerek bezeme olarak incelenmiş, ilk uygarlıklar dönemine ait seramik kültürünün günümüz biçim ve yüzeylere yansıması, günümüz seramik biçim ve bezemeler arasındaki benzerlikler ele alınmıştır.

Araştırmada çalışma grubu olarak Hitit seramik biçim ve bezemelerinden etkilenen eğitimci seramik sanatçı ve eserleri ele alınmıştır. Literatür taraması yapılarak eğitimci sanatçılar hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Bu çalışma Anadolu uygarlıklarında mihenk taşı olan Hitit seramik örnekleri olup, araştırma sürecinde çeşitli kitap, dergi, müze kataloglarından ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Konunun karşılaştırılmalı örnekleri ve analizi yapılarak sonuca varılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Seramik

Seramik çamurunun ana maddesi kil olan, su ile plastiklik kazanıp biçimlendirilebilen, kurutulduğunda belli bir oranda direnç, dayanıklılık kazanan, önceden belirlenen ısılarda pişirilerek sertlik kazanan maddedir (Anılanmert, Rona, 1997, 1634). Başka bir deyişle seramik “organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemlerle şekil verildikten sonra sırlanarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisi” (Arcasoy,1983, s.1). Seramik teknik bilgi olarak yoğurulma özelliği olan kil ile kilin pişme anında çatlamasını önleyen kuvars maddesi ve kuvars ve kilin birbirine kaynamasını sağlayan eritici feldspar karışımının oluşumundan yapılan nesnedir.

Seramiğin hammaddesi kildir. Kil seramiğin en ham hali olup geleneksel ve tarih öncesinden bu yana var olan çömlekçiliğin ana maddesidir. Su ile karıştırıldığında şekil alan, yoğrulabilen, kolay şekil alan bir hal alır. Kil hemen hemen tüm coğrafyalarda bulunabilen, bulunduğu coğrafyanın kayaç türüne ve bölgeye bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir (Sümer, 2005).

Topraktan yaratıldığına inanılan insan, yine tarihine hizmet eden iki temel maddenin, toprak ve suyun birleşimi ile oluşan seramik ile var olduğundan bu yana hayati bir bağı olmuştur. Seramik tarih boyunca yaşanmışların bir belgesi, medeniyetlerin ve kültürel kimliklerinin görsel dilini ifade etmektedir. Tarih boyunca toplumlarda, zanaatkar ve sanatçılar, kendilerini toprakla nasıl ifade ettikleri çeşitli kazı ve keşiflerle gün yüzüne çıkmakta olup insanlığın izleri toprak kaplardan izlemiş öğrenilmiştir. Bazen bir parça pişmiş toprak, bulunduğu kültürün özelliklerini okumak için veri olmuştur. Günümüz insanı binlerce yıl bozulmadan kalabilen seramik parçalardan eski toplumlardaki kültürel dili okumaya çalışmıştır. Karşılıklı kültürel değişimlerini, göçlerini, ticaretlerini, ürettiklerini, çağın teknolojilerini, hüznelerini, duygularını, estetik bakışlarını kısaca yaşam biçimlerini tanımaya çalışmıştır. Seramik bilimi var olduğu toplumu, medeniyeti, bugüne kalan kalıntılarıyla dönemini adeta film şeridi gibi günümüze taşımaktadır. Seramikte

geleneği yapının ağır basması ile hangi döneme aitliği, hangi kültürün hangi kültürden etkilendiği, adeta kanıtını sunmaktadır. Dolayısı ile toplumların sanat alanında sağlam bir geçmişe sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bir sanatçı ve onun eseri, bir ulusun kültürü içinde zor kazanılan önemli bir değer, toplumun geçmiş köklerinin izleri, varlığının kanıtı, birikiminin öz kaynağının oluşu yaşama gücünün devamı niteliğinde olmaktadır (Turani, 2007). Toplumun sanat üzerinde, sanatın toplum üzerinde etkisi bilinerek, sanat eğitiminde çağdaş eğitim plan ve programları düzenlenmeli. Kültürel altyapılar korunarak hep yeni oluşumlar tetikleyecek, farklılıkları desteklenmiş bireylerin yetiştirilmesi önemlidir. Çağdaş dönemin gereksinimlerin ve beklentilerin bu gelişmeler doğrultusunda oraya çıkması sanatsal alanda da boyutlu düşünebilmeyi, yeni anlamlandırmalar yapabilmeyi beraberinde getirmiştir. İnsanı değiştiren ve geliştiren eğitimcilerin araştırmacı, sorgulayıcı, çözüm üretebilen bireyler yetiştirmeyi hedefleyip, bugünün sanat eğitimcisi ya da sanatçı adaylarından sanatın işlevi ve sınırlarını sorgulayabilen, ulusal değerleri evrensel boyuta taşıyabilen, doğaya ve evrene yeni anlamlar yükleyebilen yapıtlar üretebilmeleri beklenmektedir (Erinç, 2004).

“Günümüzde Güzel Sanatlar Fakültelerinin ve Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar bölümleri yurt genelinde sayısı giderek artmaktadır. Üniversitelerin sanat eğitim veren kurumlarda, takip ettikleri akademik program çerçevesinde; hem sanatçı hem de sanat eğitmeni yetiştirmeleri amaçlanır. Amaç ne olursa olsun bu kurumlar; sanatın gelişimine katkı sağlayan, yükseköğretim düzeyinde sanat eğitimi veren kurumlardır. Yükseköğretim kapsamında yürüyen sanat eğitimi, gençlere kültürel mirası aktarma ve onları kendi sanat üretim yollarını çeşitlendirerek geliştirmelerini sağlayacak teknik ve teorik bilgi ve beceriyle donatma şeklinde özetlenebilir” (Sayan, 2016. s.305). Sanatsal kültürel mirası aktarmada rolü üstlenen eğitim kurumları ve değerli eğitimciler ile öğrencilere ait veriler eklerde belirtilmektedir. 2019 Yılı ÖSYM Kılavuzunda Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumları Düzeyinde Eğitim Veren Seramik Bölümlerinin Listesi. 2015 Yılı ÖSYM Kılavuzunda Türkiye’de Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Seramik Bölümlerinin Listesi, 2017-2018 Öğrenci ve Öğretim Üyeleri Sayıları, Seramik Anabilim Dalına Göre Öğretim Elemanı Sayısı Raporu, Seramik Bölümüne Sahip Aktif Halde Eğitim Veren Üniversiteler ve Bölüm Başkanlarına ait bilgilere Ek-1’e bakabilirsiniz.

Seramik geçmiş çağlarda toplumların günlük yaşamlarında mimaride; balçık, tuğla, kiremit, mozaik, günlük yaşamda; saklama kapları, mutfak malzemeleri, dini nesnelere olarak hayatlarında hep var olan işlevsel metaller olduğu görülmektedir. Günümüzde bu günlük yaşam malzemesi, işlevselliğinin dışında estetik dünyamız içinde aranan bir malzeme olup sanatçısının elinde hisleri, duyguları anlatan özgün parçalar haline almaktadır. Seramik sanatı insanlık tarihi kadar yaşlı fakat sanatın çağlar içindeki yolculuğun da teknolojik değişimler ve yeni gelişimler sayesinde ilk zamanlardaki gibi günümüzde de önemini korumaktadır.

Tarih boyunca toplumlar yaşayış tarzları gelenek, görenek ve kültürel gereksinimlerini karşılamak için kap-kaçak, dini imgeler, mimari gibi alanlarda işlevsel nesnelere üretimi en mükemmel olacak şekilde çabalamışlardır. Günümüzde de bu özelliğini koruyan seramik en ilkel toplumlarda ne amaç için üretilmiş ise bugün hala eski çağlara ait araç ve teknikler ile aynı amaç için üretildiği görülmektedir. Yöresel üretimlerde kuşaktan kuşağa aktarılan atalarının kullandığı malzeme ve yöntemleri kullanılabilir. Bu da seramiğin bir toplumun en temel kültür taşıyıcısı rolüne sahip kılar. Bu rolün uzun soluklu oluşu tarih öncesi dönemden günümüze dek toplumun kültürel özelliklerini bize görsel olarak sunar, geçmişin bilinmezliğini öğrenmek, tanımak için ışık tutar. Günümüzde en ilkel atalarımızın da izlerini taşıyan seramik, çağın bilimsel yenilikleri ışığında aranan ileri teknoloji ürünlerindedir. Aynı zamanda yeni elementlerin keşifleri, bilim sayesinde seramiğin hangi bileşenlerden oluştuğu hakkında öğrenilen bilgiler, seramiği geleneksel düşük derecede pişirilmiş günlük kullanım eşyası, süsleme, dekoratif ürün olmaktan çıkarmış, yüksek ısılarda pişirilen, saydam seramik ürünler üretilmiştir. Çağın elektronik çipler, uçak donanımı, deniz araçları donanımında, uzay araçlarında, tıp alanında, yüksek ısıda eriyen metallerin şekillendirilmesinde kalıp olarak kullanılmaktadır (Arcasoy,1994).

Üretimde seramik olarak adlandırdığımız tuğla veya porselen nesne arasındaki fark ikisinin farklı kilden farklı yoğunluğun ve farklı pişirim derecesine sahip olmasıdır. En alt düzey tuğladan saydam porselene tüm ürünler bu iki değişkene bağlıdır. Bu değişkenler ise kilin yapısına bağlı olarak çeşitlilik gösterir. İçerisindeki karışım ve ısıya dayanıklılığı bakımından, kırmızı kil, beyaz kil, çanak çömlek kili, porselen kili, refrakter kil olarak sınıflandırılabilir. Bu grupta farklı karışımlar

içerdiğinden farklı sıcaklıklarda pişirilir. Çamurun tipi ve pişirim sıcaklığı ürün sonrası yoğunluğu belirtmektedir. Seramik ürünler bünye özelliklerine göre gözenekli, pekişmiş bünye ve porselen olarak sınıflandırılır. Gözenekli nesnelere düşük sıcaklık ürünleri, porselen de yüksek sıcaklık gerektiren malzemeden elde edilen ürünlerdir.

İnsanlık tarihinin ilk seramik ürünlerini gözenekli nesnelere dir. Gerek bu tür seramik hamurunun coğrafyasının yaygın olmasının yanı sıra hiç şüphesiz yüksek ısı fırınların olmayışı ana sebeptir. Bu ürünler pişirim sonrası gözenekli kalmış bünyeye sahip olup hafif, kolayca kırılabilen, üzerinde vurulduğunda içindeki nedeniyle boşluk sesi yankılanır. Bu ürünler düşük yoğunluğa sahiptir. Kuruma pişirme küçülmeleri ve ağırlıkları düşüktür. Bu tür nesnelere su geçirmezliği fazla olur. Gelişmiş fırın teknolojisi ile yüksek derecede tepkimeye giren kil pekişmiş bünyeye sahip olur. Pişirme işlemi sonrasında sert kolay kırılmayan, su geçirgenliği olmayan ürünlerdir. Günümüz teknolojisinde seramik çamuruna eritici madde eklenerek düşük sıcaklıkta pekişmesi ve yoğunluk kazandırılarak üretilebilir. Diğer bir bünye özelliği de pişirilmiş toprak ürün, sert, yoğun, gözeneksiz, camsı, beyaz ise porselen olarak nitelendirilir. Porselen hammaddesinin yanında şüphesiz yüksek dereceye sahip fırınlarda pişim işlemi görmesi ile oluşan yapıdır. Yüksek ısıda pişen kil camsı bir özellik alır (S. Peterson ve J. Peterson, 2009).

2.2 Seramik Biçim Oluşturmada Yöntem ve Teknikleri

Bu topraklarda M.Ö. 9000 yılına kadar dayanan seramik, ürün aşamasına gelene dek zorlu süreçlerden geçerek yılların birikimi ve deneyimi ile dönemin teknolojik gelişmelerine bağlı olarak sürekli üretimine farklı yorum ve zenginlik katılmaktadır. Bir yandan günümüzde, en ilkel olarak üretilmeye başlandığı döneme ait tekniklerin varlığının devam etmesi ile geçmişin ruhu kullanılırken, diğer bir yandan günümüz teknolojisinin sağladığı imkânlarla malzeme ve üretim sürecine getirilen yenilikler ışığında modern olabiliyor.

Çocuklukta ilk oyuncakları olarak gördüğü çamura temas eden şekil veren insanoğlu seramik ürünlerin oluşumunda gerek ihtiyaçları gerek birikimleri doğrultusunda farklı yöntemler ve teknikler kullandığı bilinmektedir. Bu yöntemlerin ana hatları tarih öncesi ilk Anadolu uygarlıklarında kullanılan yöntem ve tekniklerle aynı olup

hala günümüzde de geçerliliğini ilk sıralarda korumaktadır. Eskimeyen teknik yöntem ve değerlere sahiptir. Bu temel tekniklerden başlıca çimdik, levha oluşturma, fitil (sucuk ya da sarma), kalıp ile üretim ve çömlekçi çarkında yapılan üretimler başta gelir. Bunların içinde çömlekçi çarkı ve kalıp alma daha hızlı üretim sunar.

2.2.1 Elle Şekillendirme

2.2.1.1 Çimdik Yöntemi

En eski serbest seramik şekillendirme tekniğidir. Plastik çamurun şekillendirilmesinde hiçbir alet kullanmaksızın, yalnız ellerimizin yeteneği ile parmaklar arasında çamura ezme, çıkartma, eklemeler yaparak oluşturulan şekil, biçim verme yöntemidir.

Şekil 1:Çimdikleme Tekniği

Kaynak: <https://elmercadoartesano.es/que-es-la-c...>

Arkeolojik kazılar sonrası ulaşılan bilgilerde ilk seramik şekillendirme tekniği olarak bilinir. Hititler ve İlk Anadolu Uygarlıklarında da kullanılan yöntem günümüzde de sanatçılarımız tarafından kile biçim vermede kullanılır.

Şekil 2: Hitit Seramik, Boyalı Höyük Kazıları
<https://sites.google.com/site/tuncsipahi2/>

Şekil 3: Hitit Seramik
<https://sites.google.com/site/tuncsipahi2/RotationofDSCN7917.JPG>

Şekil 4: Erdiç Bakla, Anadolu İdolları
Kaynak: <https://pin.it/rukdf7bzfrt2xu>

2.2.1.2 Fıtil (Sucuk) Yöntemi

Fıtil (sucuk) haline getirilen çamur birbiri üzerine sarılarak istenilen şekil oluşturulur. Üst üste gelen kısımlara çentik atılarak balçık (sulu çamur) sürülür, parçaların birbirine iyi kaynaşması sağlanarak sıkıştırılır. Üst üste konulan sucuklar elle düzleştirilebilir, tıraşlanabilir ya da doğal yapısı ile şekil verilir. Sucuk yöntemi daha büyük hacimli biçimlerde ve silindirik nesne oluşturmada kullanılan tekniklerden biridir.

Şekil 5: Fitol Yöntemi ile Kil Şekillendirme

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/sucuk-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 6: Fitol Yöntemi ile Kil Şekillendirme Aşamaları

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/sucuk-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 7: Fitol Yöntemi ile Kil Şekillendirme

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/sucuk-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 8: Fitol Yöntemi Seramik Çalışması

Kaynak: <https://www.veniceclayartists.com/tag/nicolette-johnson-pottery/>

Şekil 9: Fitol Yöntemi ile Oluşturulmuş Seramik Biçim
Kaynak: <https://kapkaracamdankelebek.wordpress.com/2009/03/21/seramik-calismalarim2/>

Şekil 10: Fitol Yöntemi ile Figür Çalışması
Kaynak: <https://pin.it/v5zcu752xyhrq>

Şekil 11: Figür Yöntemi ile Figür Çalışması
Kaynak: <https://pin.it/voy7mvgie3gbrl>

Şekil 12: Fitol Yöntemi ile Biçim Oluşturma

Kaynak: <http://www.davidroberts-ceramics.com/technicalnotes.php>

Çömlekçi çarkının Anadolu'da kullanımından önce ve çok yaygın olmadığı başlangıç sürecinde özellikle silindirik biçimli seramik üretiminin fitil yöntemi ile oluşturulduğu arkeolojik çalışmalar sonucunda bilinmektedir. Günümüzde gerek eğitim öğretimde eğitimciler ve öğrenciler, gerek günümüz seramik sanatçıların eserlerinde kullanılır.

Şekil 13: Hitit Seramik

Kaynak: Kayseri Müzesi, Büyük Salon

2.2.1.3 Levha (Plaka) Yöntemi

Levha ile biçimlendirme,

- döverek levha yapımı
- merdane ile levha yapımı
- dökerek levha yapımı türleri vardır.

Levha haline getirilen kiler istenilen büyüklükte kesilerek nesne oluşturulur. Genelde köşeli nesne üretiminde ideal bir yöntemdir. İstenilen kalınlıkta hazırlanan kil biçimin özelliklerine göre düzeltilerek plakalar halinde birbirine yapıştırılır

istenen biçim elde edilir. Biçim oluşturulurken birleşme yerleri çentiklenip balçıkla yapıştırılır.

Şekil 14: Merdane ile Kil Levha Hazırlama Aşamaları

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/plaka-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 15: Kil Levha Oluşturma Aşamaları

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/plaka-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 16: Levha Yöntemi ile Biçim Yapım Aşamaları

Kaynak: <http://tayfunduranseramik.com/plaka-teknigi-ile-seramik-sekillendirme/>

Şekil 17: Levha Yöntemi ile Biçim Oluşturma
Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/452682200032186839>

İlk Çağ Anadolu Uygarlıklarında levha ile şekillendirme yöntemi kil levha üretiminde kullanıldığı bilinmektedir.

Şekil 18: Hiyeroglif Yazı, Boğazköy Müzesi

Şekil 19: Hitit Tablet, Maşat Höyük
Kaynak: <https://pin.it/75fgeshq5tpfzk>

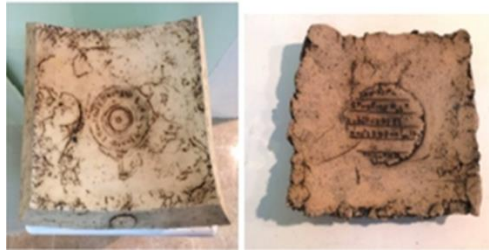
Şekil 20: Hitit Kil Tablet
Kaynak: <https://pin.it/mokghamvur2cop>

Günümüz sanatçılarından Bingül Başarır, çalışmalarında levha yöntemini kullanmıştır. 1939 doğumlu olan sanatçımız, 1986 İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümünde profesörlüğe yükselmiş, 1991’de Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığına atanmıştır. Sanatçı, 1982’de Uluslararası Seramik Akademisi üyeliğine seçilmiştir. Sanatçı zaman zaman grup öğrencileri de yetiştirmiştir.

Şekil 21: Bingül Başarır, Levha Yöntemi ile Oluşturduğu Eseri
Kaynak: <https://pin.it/pkrencp5pxuvbs>

Çalışmalarında levha yöntemini kullanan bir diğer sanatçımızda Erdal Çetintaş’dır. Çetintaş, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, seramik bölümü Dr. Öğr. üyesidir.

Şekil 22: Erdal Çetintaş, Levha Yöntemi ile Oluşturduğu Seramik Çalışması, Hitit
Kaynak: Candemir, 2016, s.639

2.2.1.4 Şablonla Şekillendirme Yöntemi

Levha yöntemi ile de bir arada kullanılabilen bir yöntemdir. Plastik şekilde olan kil hamuru oklava veya merdane türü aletlerle istenilen boyutta açılır. Açılan yumuşak kil hamuru istenilen kalıbın dışına ya da içine kavrayarak biçim oluşturulur. Diğer bir tercih, biçimin özelliğine göre çamur parçalar halinde veya oluşturulan küçük biçimlerin şablonu kullanarak birleştirilmesi sağlanır. Kullanılan şablonla çamurum rahat ayrılabilmesi için araya kâğıt, naylon, kumaş gibi malzemeler konulur. Çamur istenilen sertliğe gelince şablondan ayrılır, kurumaya bırakılır.

Şekil 23: Şablon ile Şekillendirme Aşamaları

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/850335973374004535>

Şekil 24: Şablon ile Biçim Oluşturma

Kaynak: <https://pin.it/ftnakaf5u2cnt7>

Şekil 25: Şablon ile Biçim Oluşturma

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/93238654771337337>

Şekil 26: Şablon Yöntemi ile Oluşturulmuş Sanatsal Seramik Biçim

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/850335973374467695>

Şablon yöntemi tarih öncesi medeniyetlerde cam üretiminde kullanıldığı bilinmektedir. İç kalıplama yöntemi diye adlandırılan teknik ile kilden oluşturulan çekirdek biçim şablonunun üzerine erimiş cam dökülüp soğumaya bırakılır, soğuduktan sonra kil kalıp kazılarak çıkartılır (“Anadolu Antik Camları”). MÖ. 1500’lerin sonlarında Kuzey Mezopotamya’da üretildiği bilinen camın, Hititlerin Boğazköy kazılarında ulaşılan çivi yazılı tabletlerdeki bilgiler doğrultusunda ilgilendikleri düşünülmektedir (Koç, (Ed.). 2006).

2.2.1.5 Çömlekçi Tornası (Çarkı)

MÖ.5000 yılına kadar uzanan çömlekçi çarkı seramik nesne üretiminde milat olmuştur. Çarkın icadı ile üretim farklı bir boyut almıştır. Silindirik biçimler çok seri bir şekilde üretildiği bilinmektedir. İstenilen yükseklik ve genişlik verilebilir. Bu yöntem beceri ve tecrübeyi gerektirir. Çok iyi yoğurulan bir kil parçası hava kabarcıkların arındırılarak, çarkta üretime hazır hale getirilir. El veya ayak kuvvetiyle çevrilen manuel ya da elektrikli çarkın hareketi ile kile istenilen şekil

verilir. Günümüzde tarihteki ihtişamı gibi elde veya çarkla üretim zarif işlevsel kaplarda hala değerini korumaktadır.

Elle şekillendirme yöntemleri ayrı ayrıda kullanılabilir. Hepsi bir çalışmada karışık da kullanılabilir.

şekil 27: mleki arkında Kile şekil Verme Aşaması
Kaynak: <http://pikord.com/media/78672324727392414>

şekil 28: mleki arkı ile Kile şekil Verme Aşaması
Kaynak: <http://pikord.com/media/293719206945706277>

Şekil 29: Çömlekçi Çarkı ile Kile Şekil Verme Aşaması
Kaynak: <https://weheartit.com/entry/261779667>

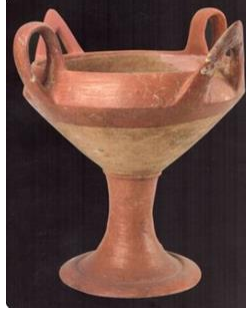
Anadolu'da ilk çömlekçi çarkı MÖ.3000-2000 yılları arasında Alishar, Boğazköy ve Troya gibi ilk yerleşim alanlarında kazılar sonucundaki bilgi ışığında kullanıldığı bilinmektedir. Hititler döneminde kullanımının yaygınlaştığı ve buna bağlı olarak seramik nesne üretiminde biçimsel çeşitlilik artmıştır (Köpüklü, 2019).

Şekil 30: Hitit Seramik Obje Türleri
Kaynak: <https://pin.it/czsblilk2tq7h5>

Şekil 31: Hitit Seramik, Kültepe, Erdiç Bakla Arşivi

Şekil 32: Hitit, Seramik Obje
Kaynak: <https://pin.it/e5wzidd3vgfxxg>

Eserlerindeki sadelikle dikkati çeken İsmail Hakkı Oygur, Seramik çalışmalarında çömlekçi çarkını kullanan sanatçılarımızdandır. Sanatçımız, 1930 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey tarafından Sanayi-i Nefise'nin Dekoratif Sanatlar Bölümü, Seramik Dalında görevlendirmiş, Tenziyat Bölümüne bağlı Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyesini kurmuştur. 1963'de Servis Müzesinde Hitit Dönemi Seramiklerin Plastik Değeri konulu bir konferans vermiştir (Gürses, 1998).

Şekil 33: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri
Kaynak: <https://pin.it/wgo5kkjpb53vap>

Şekil 34: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri
Kaynak: <https://pin.it/opifhgp24uf2hg>

Şekil 35: İsmail Hakkı Oygur, Seramik Eseri
Kaynak: <https://pin.it/ielqj2znq5qanu>

2.2.2 Kalıpla Şekillendirme

Bir diğer yöntem ise kalıpla şekillendirme. Alçı ile istenilen kalıp nesnesi oluşturulup akışkan döküm çamuru kalıba boşaltılır. Döküm çamurunun kalıbına göre 15-25 dk arasında kalıp içinde bekleyen kil çamuru istenilen et kalınlığına ulaşınca boşaltılır. Kalıp cephesine tutulan hamur yarı kuruduğu zaman kalıptan çıkarılır. Tamamen kurutulup fırınlanır, genelde bu yöntem endüstriyel seramik üretiminde kullanılır.

Şekil 36: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları
Kaynak: <https://pin.it/lnnxjba7gkpg6j>

Şekil 37: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları
Kaynak: <https://pin.it/e47cgxhaqdpqgj>

Şekil 38: Kalıp ile Seramik Biçim Oluşturma Aşamaları
Kaynak: <https://pin.it/ulzl4hei7oxwyk>

Diğer bir kalıpla biçimlendirme yöntemi ise preslemedir. Yarı kuru kıvamdaki plastik çamurların belli bir basınçla kalıplara sıkıştırılarak şekillendirilmesi yöntemidir. Bu yöntem en ilkel biçimiyle el ile yapılabildiği gibi günümüzün teknolojisinde makineler aracılığı ile yapılmaktadır. El ile biçim vermede katı kil kalıp içine bastırılarak şekil aldırılır, et kalınlığı az olan şekillerin oluşturulmasında daha başarı sağlar. Kil malzemenin biçimlendirilmesinde ahşap, kayaç, sentetik ürünler, cam, metal, alçı ve benzeri malzemeler kalıp olarak kullanılabilir.

Kalıp tekniği Hitit dönemi kült vazoların kabartmalı figürlerin oluşturulmasında kullanılmıştır. “Kalıba dökülmüş kil figürler, vazoya sonradan yapıştırılmıştır. Figürler vazo gövdesinin şekline uydurularak vazunun kendi bir parçası haline getirilmiştir. Kolay yapışmaları ve sağlam kalmaları için vazo kertiklenmiştir. Bundan sonra vazo ile beraber astarlanıp, perdahlanmışlardır. Bu çağın değişmeyen bir tekniğidir. Figürler pişmiş toprak kalıplardan çıkarılmış olmalıdır. Bunu kabartma tasvirlerin, nesnelerin birbirine çok benzemeleri ve Kültepe’de bulunmuş pişmiş toprak kalıp öğretiyor. Kabartmalı tasvirlerin hamuru daha ince elenmiştir”(Eker, 2009.s.36).

Şekil 39: Hitit, Seramik Vazo Ayrıntısı, Kabartma Vazodan Ayrı Yapılmış
Kaynak: Eker, 2009, s. 79

Şekil 40: İnandıktepe Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Yine Hitit döneminde kalıp tekniği metal sanat eserleri ve silah üretiminde de kullanılmıştır. Dökme tekniğiyle üretilen metal silahlar taş kalıplara üretilirken, bronz heykellerde bu teknikle kalıba dökülerek şekillendirilmiştir. Heykellerin dökümünde cireperdue (yok olan balmumu ya da yitik mum) diye adlandırılan tekniğinde kullanıldığı düşünülmektedir. Bu yöntemde kil kalıp malzemesi olarak kullanılır. Çünkü o çağda metalin ısısına dayanabilen malzemedir. Üretilmek istenen metal heykelin balmumundan benzeri yapılır. Etrafı kil ile mumu heykel içeride kalacak şekilde muntazam biçimde sararak şekil oluşturulur. Kil, içindeki mum ile kurutulur ve fırınlanır. Fırınlama esnasında eriyen bal mumunun bulunduğu boşluğa sıvı hale getirilen metal malzeme dökülür. Kil kalıp açılarak istenilen şekle ulaşılır (Koç, İ. (Ed.), 2006).

2.3 Seramik Nesnelerin Yüzeylerinde Motif ve Süslemeler

Seramik yüzeylerde motif ve süslemeler, kile verilmek istenen ana biçimden sonra estetik değerini artırmak ve farklı anlatımlar, etki kazandırmak için yaş veya pişmiş biçim üzerine çeşitli yöntemlerle yapılan uygulamalardır.

Seramiğin tarihçesinde seramiğin dekorlanması, seramik sırnın bulunmasından çok önceki devirlere kadar uzar. İlk dekor tekniğinin uygulanmasında kullanılan yardımcı araç, insan eliyleydi. Çanakları parmak bastırarak, kazıyarak, süsleyen insan, sonradan

doğadaki renkli toprakları kullandı ve giderek astar tekniğine ulaşan dekor yöntemleri geliştirdi. Sırın bulunması ile renkli sırlar önemli dekor araçları oldular (Arcasoy, 1988).

Seramik nesneyi estetik bir görünüm kazanması için her medeniyette kültürlerine ait motif ve süslemeler kullanılmıştır. Motifler ve süslemeler, baskı, kesme ve çizgi ile doku oluşturma, rölyef, kakma, perforasyon, resimsel anlatımlarla zenginleştirilmiştir. Fırınlanmadan önce ıslak kil nesneye ya da fırınlandıktan sonra nesne üzerine uygulanabilirken bazı motif ve süslemeler sırlandıktan sonrada uygulanabilir. Günümüzde nesnelerin süslemesinde tarihten beri kullanılan yöntemlerden engobe, sgraffito, sulu kil trilini, revnak lama, fırçayla süsleme, kakmacılığın yanı sıra farklı dokusal yüzeyler oluşturmak amaçlı teknikler de kullanılmaktadır (Şölenay, 2012).

Günümüzde endüstri alanında mükemmel kusursuz bir görünüm amaçlanarak üretilen seramiklerin yanı sıra sanatsal amaçla üretilen kişisel ürünlerdeki gerek biçim gerek yüzey çalışmaları aynı doğrultuda mükemmelliği amaçlamamaktadır. Günümüz sanatsal nesnenin üstlendiği rol görünüşte mükemmel oluşu değil, üstlendiği mesajı doğru şekilde taşıyıp alıcıya iletmesi ve mesajı okunur bir dile getiren şekilde örtüşmesidir. Bu bağlamda günümüz seramik yüzey süslemeciliği belirli kalıplar içinde olmayıp sürekli bir arayış ve günümüz teknolojik imkânlar doğrultusunda hızlı değişim süreci içindedir. Hızlı değişim imkânları içinde seramik yüzeyler farklı doku oluşturma teknikleriyle anlatım dilinde hayat bulmaktadır. Yeni keşifler, teknolojik imkânlar, dönemim sanatsal ifadeleri doğrultusunda kişiye özel sınırsız motif ve süslemeler oluşturulabilir.

Çağdaş seramik sanatında dekorlama çeşitliliği oldukça geniş bir yelpazededir. Günümüz imkânlarının sunduğu olanaklar, çağdaş sanatçıda geniş anlatım alanı oluşturur. Sanatçı gördüğünü algılama biçimi ve yorumlamasına bağlı olarak öznel yönelimlere gider. Çağdaş seramik sanatçıların seramik bünyeler üzerine özgün yeni anlatım arayışlarını sır, oksit, lüster, boya gibi malzemelerden resimsel efektler kullanmalarının yanı sıra kazıma, kakma, baskı gibi yöntemler hatta cam, metal, deri, kumaş gibi malzemeleri seramik bünye üzerine ilave plastik öge olarak kullanıp öznel anlatım gücünü destekler (Sevim, 2015).

2.4 İlk Anadolu Uygarlıklarından Hitit Uygarlığı ve Seramik

Toprağı biçimlendirmek insanoğlunun varlığıyla başlayan bir eylemdir. Biçimin sanata dönüşmesi insanın özünde var olan güzeli, iletiyi, estetik duyguyu ortaya koymasıdır. İnsanoğlunun sanatsal duyarlılıkla şekillendirdiği seramik nesnelerin 9000 yıl geçmişiyle şüphesiz ilk vatanı Anadolu'dur. Temel ihtiyaç olan kap kaçak olarak şekillendirilen Anadolu toprağı zaman içinde duyguları yansıtan biçimlere dönüşür. Gerek biçimler çeşitli arayışlarla yenilenir gerek biçimin yüzeyi motiflerle süslenerek zenginlik katılır. Biçimler ve motiflerin zaman içindeki yolculuğu birbirini tetikleyen ve tamamlayan arayışlarla çoğalır. Arayışlar Anadolu topraklarında hayat bulan, bitkisi, hayvanı, insanı gerek birebir yorumlanması gerek stilize edilerek sanatçısının eliyle tekrar toprakta şekle gelerek hayat bulur. Zengin biçim ve bezemelerle şekil verilen toprak adeta tarihin canlı tanığı, üzerinde doğan ve batan medeniyetlerin aynası olarak tarihe ışık tutar. Toprağı şekillendiren ellerin mesajlarını günümüze iletir (Acartürk, 2012).

Bu bağlamda medeniyetlerin beşiği olarak nitelendirilen Anadolu'da, ev sahipliği yaptığı ilk toplumlardan günümüze kadar bir araç olarak kullanılan seramik, toplumların sosyo-kültürel ve ekonomik evreleriyle aynı doğrultuda gelişim gösterip toplumların birbirleriyle yaptıkları aktarımlar sonucu oluşan yeni bakış açısı ve estetik duyarlılık doğrultusunda seramik sanatı günümüz şeklini almıştır.

Anadolu toprakları, insanlığın ilk yıllarından beri yerleşime sahne olmuş ve tarihin en eski ve en güçlü uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır. Anadolu'nun, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının bolluğu, doğu ve batıyı bağlayan coğrafik yapısı, iklimi ve verimli toprakları, insan toplulukları için tarihin her döneminde cazibe merkezi olmasını sağlamıştır. Bu toprakları ilk keşfedenler arasında Hititler, M.Ö. 2000'lerde Anadolu'da merkezi bir devlet olmayı başaran dönemin en güçlü siyasal otoritesine sahip topluluktur (Cabbar ve Ekşinozluğil 2006).

Hint -Avrupalı kavimlerden olan Hititler M.Ö. 2250-2000 tarihlerinde Anadolu'ya gelmişler. Bu tarihlerden itibaren Avrupa'nın kuzeyinde yerleşik Hint-Avrupa kökenli topluluklar, bilinmeyen nedenlerle güneye doğru göç etmeye başlamışlar (Gurney, 2001). Hint-Avrupalı kavimlerin bir kısmı Balkanlar'dan bir kısmı ise

Kafkasya üzerinden Anadolu'ya gelmişlerdir. Hititler, Anadolu'ya Kafkasya üzerinden gelen topluluklardandır (Macqueen, 2015)

Hitit kültürünün ilk izlerine Neşa'da (Kültepe) rastlanır. Anadolu'nun ilk tarihsel çağları da Hatti-Hitit Beylikler Dönemi (M.Ö. 2100-1700) ile başlar.

Hatti-Hitit Beylikler dönemi çömlekçiliğinin devamı Hitit seramik sanatını oluşturmaktadır. Hitit seramik sanatının Hatti-Hitit Beylikler döneminden etkilendiğini gösteren en belirgin örnekler değinecek olursak;

“1. Eski Tunç çağı ürünü olup Hatti Dönemi'nde gelişmeye başlayan ve Hatti Hitit Beylikleri zamanında klasik tipine ulaşan gaga ağızlı testiler, Hitit sanatçıları tarafından yeni ve ilginç biçimde sunulmuştur.

2. Aslan ve boğa gibi hayvan tasvirlerinden oluşup genellikle rhyton yani sunu kapları olarak kullanılan Hatti-Hitit Beylikler dönemine ait hayvan şekilli heykelcikler Hitit Dönemi'nde de gözde eserler olmuşlar ve anıtsal denilebilecek boyutlara ulaşmıştır.

3. Hatti-Hitit Beylikleri sanatında çok sevilen insan ve hayvan tasvirli kabartmalarla bezeli kaplar Hititlerde yeni ve değişik bir biçim kazanmıştır. Örnekleri Bitik ve İnandık'ta gün ışığına çıkarılan kabartmalı vazolar nadide eserlerdir” (Akurgal, 2003, s. 144).

Hititler sanat üsluplarında başta Hatti kavmi gibi Anadolu kültür mozağinden etkilenmiş olmanın yanı sıra Mısır, Babil, Suriye'de ve kuzeyinde, Mezopotamya'da yer alan Hassuna ve Samarra kültüründen etkiler görülmektedir. Hititler zaman içinde gelişim süreçlerinde sanatı politik gücün önemli bir propaganda aracı olarak gördükleri için, ona önem vermişler ve özgün eserler yaratmışlardır. Öyle ki Hitit sanatı, büyük bir imparatorluğun kazanımları ile zenginleşmiş, uygarlıkların da en başarılı bilim, sanat olmuştur. Anadolu dışındaki uygarlıklarda benzeri bulunmayan zengin bir sanat boyutu almıştır (Tekin, 2005).

“Hitit betimlemelerinde boynuzlarla süslü sivri külahlar Babil, aslanların cepheden betimlenişleri Mezopotamya, güneş kursları ise Mısır'dan alınırken M.Ö. 2500-2000 yılları arasında Hatti kavminin egemen olduğu orta ve güneydoğuda bulunan

eserlerdeki stil birliği Hatti özgünlüğünü vurgular. M.Ö. 2250-2000 tarihleri arasında Güneydoğu Anadolu'da yaşıyan Hurriler ise seramik sanatı ile Girit, Mezopotamya, Ege'yi etkilemişler, tüm bu büyük ve önemli uygarlıkların sanatları etkisinde kalan Hititler M.Ö. 1600'lü yıllardan sonra kendilerine özgü sanat biçimlerini yaratmışlardır" (Kırdemir,2000. cilt:1, sayı,2, sayfa, 161).

Hitit seramiğinin gün ışığına çıkarılan en önemli merkezleri olarak Boğazköy, Alışar, Alacahöyük, Eskiypar, İnandıktepe, Maşathöyük, Ferzant ve Kabaklı sayılabilir. Eski Hitit Krallık çağı seramik sanatı ustaları teknik ve biçim bakımından bir evvelki çağın biçimlerine bağlı kalmışlarsa da yaratıcı kişiliklerine torna kullanımının da eklenmesiyle son derece estetik ve fonksiyonel biçimler üretmişlerdir. Üretilen seramikler genelde torna yapımı olup, tek renk kırmızı veya kahverengi tonlarında perdahlanarak parlatılmışlardır (Sevim, 2005).

Hitit Uygarlığı'na ait kazı buluntularında seramik ürünler çoğunlukla tek renkli olup dönemsel imkânlarla birden fazla renk barındıran ürünler de bulunur. Tek renkler bünye rengi veya seramiğin astarlanmasında kullanılan kilin rengidir. Çok renkli nesnelere de astar üzerine kazımlarla alttaki bünye renginin ortaya çıkarılması, bünyenin bazı yerlerini astarlayıp bazı yerlerini de astarsız bırakılarak oluşturulan motiflerle veya fırça yardımıyla oluşturulan motiflerle çok renklilik sağlandığı bilinmektedir.

"Hitit seramiklerinin oluşumunda inançların, sosyal yaşamın, dinsel törenlerin kısaca güncel yaşamın etkisi büyüktür. Hitit seramik biçimleri, dekor ve desenleri incelendiğinde bu uygarlığı derinlemesine anlamak mümkündür. Örneğin kullanım kapları, heykelcikleri, mühürleri ve tabletleri incelediğimizde sadece fonksiyonları için değil estetik kaygıların da göz önünde bulundurularak üretildiklerini görürüz. Üretmiş oldukları bu seramiklerde fonksiyonelliği göz önünde bulundurmanın yanı sıra üzerlerine çeşitli yöntemlerle yapmış oldukları desen ve dekorlarla son derece zarif ürünler vermişler ve bu örneklerle de kendi yaşamları hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamışlardır" (Sevim, 2005, s. 4).

İlk dönemlerde el yordamıyla şekillenen seramiğin, çarkın icadı ile daha çabuk şekil verilerek üretimi hızlanmıştır. Bu dönemlerde var olan Anadolu Uygarlıkları Anadolu seramik sanatının mihenk taşlarını oluşturmaktadır. Her sanat alanında

olduğu gibi seramik sanatı da bulunduğu toplumun özelliklerini yansıtmıştır. Hitit uygarlığında inanç faktörünün etkisi olması yanı sıra, tarım ve hayvancılık dönemin temel imgeleri olduğundan seramik nesnelere doğa taklit edilerek, gerek süsleme gerekse şekil olarak hayvan ve bitki motifleri hâkimdir. “Hititlerde seramik sanatını incelediğimizde bu sanatın "Hitit Sanatı" içinde özel bir yerinin olduğunu günümüze kadar gelen örneklerin son derece başarılı bir ustalıkla yapılmış olduklarını görürüz. Saray ya da tapınaklara bağlı personel arasında çalışan seramik ustaları yaratıcı kişilikleri sayesinde son derece estetik ve fonksiyonel ürünler üretmişler ve şekillendirme yönteminde ise genellikle torna kullanmışlardır” (Sevim, 2005, s. 2).

“Hititler bin yıl boyunca Anadolu'da güçlü bir devlet olarak varlığını sürdürmüş ve özgün bir uygarlık olarak seramik sanatının yanı sıra, heykel ve kabartma gibi sanatlarda da günümüze değişik biçim ve özelliklere sahip eserler bırakmıştır” (Sevim, 2005, s.1).

2.5 Hitit Seramik Anlayışının Eğitimci Seramik Sanatçılarına Yansımaları

2.5.1 Boynuzlu Hayvan Figürlü Seramik Biçimler ve Eğitimci Seramik Sanatçılarına Yansımaları

“İnanç dünyalarını federatif bir şekilde bütünleştiren Hititler, Hattilerin etkisi ile zoomorph inanç şekline antropomorph inanca geçince, insan kılıklı tanrıları onun hayvan şekilli karşılığı ile betimlemişlerdir (Kırdemir, 2000, s.161). Dünya da birçok medeniyette olduğu gibi Anadolu'da boğa figürü, Hititlerin yanı sıra Urartu, Firig, Lidya, Roma, Selçuklu, Osmanlılarda bir inanç ilkesi olarak görülmektedir (Eyüboğlu, 1991). Öyle ki bu topraklarda günümüz yaşantısında da boğa ve koçun kurban edilmesi hatta Anadolu kırsallarındaki evlerin giriş kapısı üstünde kötü hisleri uzaklaştırmak için hala kullanılan boynuz inanç ilkesi olarak devam eder.

Hititlerde boynuzlu hayvanlardan boğa, keçi, koç, geyik kutsal hayvanların başında gelmekte. Ortasında boğa ve geyik heykelcikleri ile süslü güneş kursları yine güneş kursunun her iki yanından yükselen boğa boynuzları, boğa figürlü içki kapları, boğa rölyefli kült nesnelere, koçbaşı sunak kapları, boğa ve koç kurban edilen resimsel sahneleri barındıran nesnelere oldukça fazladır. Hitit dönemi en çok sevilen boğa, koç gibi hayvan figürleri taklit edilerek sunu kapları üretilmiş, bu kaplar tanrıya içki sunmak için kullanılmıştır (Eyüboğlu, 1991).

Seramik boğa tasvirli testilerin bazıları heykelimsidir. Bu tür testiler inanışları gereği tapınaklarda kutsal içki sunumu için yapılmıştır. Çok tanrılı dine sahip Hititlerde boğa fırtına tanrısının kutsal hayvanı olarak tasvir edilirdi. Hayvan heykeli gibi üretilen testiler diğer oval silindir testiler gibi torna üretimi değil elle şekillenmiştir. Boğa şeklindeki kutsal sunu kaplarının sırt bölgesinde kutsal içki doldurmak için huni şeklinde delik bulunmakta. İçindeki içki boğa figürünün ağız ya da burun deliklerinden gelecek şekilde tasarlanmış (Darga, 1992).

Şekil 41: Hitit, Keçi Boynuzlu Seramik Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 42: Hitit, Yüksek Ayaklı Boğa Figürlü Kap, Kültepe

Tanrıya içki sunmak için üretilen hayvan tasvirli kaplardan Boğazköy kazılarında bulunan boğa çifti etkileyicidir. Birebir gerçekçi tasviri, boğaların dinç, genç ve dinamik olarak tasviri izleyiciyi kendine çeken etkiye sahiptir. “Kırmızı astarlı,

perdahlıdır. Uçları yukarı kıvrık boynuzlarının alt kısmı krem, üst kısmı kırmızı astarlıdır. Kaşık biçimli kulakları boynuzlarının hemen altında ve boynuzlarına bitişik yapılmıştır. Düz alınlarında yer alan üçgen süslemeler krem astarlıdır. Her birinin kabartma olarak yapılmış krem astarlı iri, patlak gözleri ve siyah kakma göz bebekleri vardır. Göz kapakları rölyef olarak işlenmiştir. Burun halkasına geçirilmiş kabartma olarak yapılmış, krem astarlı yularları burun üzerinden başlayarak gözlerin altından enseye dek devam ettirilmiştir. Burun kırışıklıklarının belli edilmesi için burun üzerine beş paralel çizgi yapılmıştır. Boyun bitimindeki delik içeriye sıvı konulmasını, burun deliği olarak açılmış oyuklarda sıvının dışarıya akıtılmasını sağlamaktadır. Kabartma gerdanları ön bacaklarının arasına kadar inmiştir. Ön bacaklarının üst kısmındaki stilizasyonlar krem astarlıdır. Kuyrukları birinde arka sağ bacak, ötekinde sol arka bacak üzerine getirilmiştir. Tırnakları üzerine yapılmış derin bir çizgi ile tırnakları iki bölümlü gösterilmiştir” (Akarsu, 2007. s.35).

Şekil 43: Hitit, Çift Boğa Figürü Kült Nesne, Ankara Medeniyetler Müzesi

“Anadolu tasvir sanatında geyik üzerinde betimlenen Kırkların Koruyucu tanrısı tasvirlerine Çorum Yeniköy’de bulunan bir kabartmada rastlanmaktadır” (Alp, 2002, s. 13).

“Anadolu tasvir sanatında, kült kaplarının ağız kenarları üzerinde boğa başları ile akıtacak düzeneğinin olması, düşünce olarak Eski Hitit Çağı’nın bir yeniliği değildir. Bu uygulamanın erken örnekleri veya ilk prototipler, Asur Ticaret Kolonileri

Çağı'nın geç evresine ait Kültepe ve Alishar kült kaplarında görülmektedir. Vazonun ağızındaki dört boğa kısa boynuzludur ve kulak gösterilmemiştir” (Yıldırım, 2006, s. 341).

şekil 44: Hitit, Boğa Başlı Testi, Boğazköy Müzesi

şekil 45: Hitit, Tören Kabı, Boğazköy Müzesi

Şekil 46: Hitit, Seramik Vazo, Kültepe, Erđinç Bakla Arşivi

Hitit boynuz figürlü seramikleri, eğitimci Türk seramik sanatçılarının büyük bir bölümünü çağdaş yorumlama da esin kaynağı olmuştur. “Çağdaş Türk seramik sanatında arkeolojik imgelem dendiğinde belki de ilk akla gelen isim Sadi Diren’dir. Sadi Diren; 1953’de İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümü’nden mezun olur. Davetli olarak gittiği Almanya’da 1964 yılına kadar endüstride tasarımcı olarak çalışır ve bu yıllarda serbest sanatçı olarak yaptığı çalışmalarla uluslararası bir ün kazanır. 1964 yılından başlayarak seramik dersleri verdiği Güzel Sanatlar Akademisindeki atölyesinde, yeni seramik ustalarının yetişmesine öncülük eder” (Giray, 1998, s. 27).

İcra etiği sanatsal seramik biçimlerinde, özgün ve çeşitli sır tekniklerine ait buluşları ile yorumladığı eski ve köklü Anadolu Kültürünü görmek mümkündür (Esin, 1984).

Sadi Diren köklü Anadolu kültürüne ve bu kültüre ait öğeleri kullanmaya olan yönelimini şöyle ifade etmektedir;

“Geleneksel Türk seramiğine çok bağlıyım. Bütün Anadolu bu iş için baştan aşağı köprüdür. Çeşitli medeniyetlerin geçtiği bir köprü. O bakımdan zaten bir başlangıç noktası vardır. Herhangi bir şey, orada konunun her türlü var. İdoller, mitler, semboller; her şey var. Bu, ben onları yaparıktan yol tuttum demek değil tabii. Onlardan esinlendim ve güncele taşıdım. O motifleri, o idol ve mitleri seramiğimde

kullandım. Taklit olarak değil, bir figür ve simge olarak kullandım. Yıllarca böyle devam etti. Bu bir yol oldu. Birçok insan benden esinlendi” (Diren, 2010).

1982-94 yıllarında Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olarak görev yapan sanatçı, öğrencilerine Anadolu Kültür zenginliğimizin çağdaş sanat anlayışımız için çıkış noktası olduğunu ifade edip, söylemini pekiştiren örnek eserler ortaya koymuştur. Sadi Diren’in seramik eserlerinde Hitit seramik kültürünü okumak mümkündür. Hitit seramiklerindeki gerek biçim olarak gerek bezeme olarak kullanılan boynuzlu hayvanlardan boğa ve geyik figürlerini çalışmalarında yeni bir biçime kavuşturarak çağdaş anlamda yorumladığını görebilmekteyiz.

Şekil 47: Sadi Diren, Boğa Figürü Seramik Eser

Kaynak: <http://www.seramikturkiye.net/wp-content/uploads/2018/03/79.jpg>

Şekil 48: Sadi Diren, Seramik Boğa Çalışması

Kaynak: <https://pin.it/oy3ssrkfcq4zg>

Şekil 49: Sadi Diren, Seramik Biçim, 1987
Kaynak: <https://pin.it/cliyibaut5y62kn>

Şekil 50: Sadi Diren, Seramik Biçim, 2007
Kaynak: <https://pin.it/jvq7t26yo5eawv>

Çalışmalarında boynuz figürünü kullanan bir diğer sanatçımız Sevim Çizer'dir. 1951 yılında Muğla'da doğan sanatçı 1974'te İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümünden mezun olmuştur. 1984 yılında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak göreve başlamıştır. 1995 yılında profesörlüğe yükselmiştir. Akademide Sadi Diren'in öğrencisi olan sanatçı, mesleki yaşamının geri kalan bölümünü araştırarak, öğreterek, üreterek sürdürmektedir. 1987 yılında Seramik Bölümü'nün kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Sanatçı çalışmalarının temelinde Anadolu'nun binlerce yıllık seramik geleneğini referans alarak çağdaş bir düzeye ulaştırıp sanatına taşımıştır. Anadolu Uygarlıkları seramiklerindeki boynuz figürlerini Anadolu Kaplar Serisi çalışmasında yeniden yorumlamış, üç boyutlu hale getirmiştir. Anadolu Uygarlıklarına göndermede bulunmuştur (Erbay, 2005).

Sevim Çizer hocası Sadi Diren gibi Hitit seramiklerindeki boynuzlu hayvan figürlerinden etkilendiği çalışmalarına yansıtmaktadır. Hocasından farklı olarak,

boynuzlu hayvanı bir bütün olarak almayıp parça alıp çalışmalarında yorumladığı görülmektedir. Eğitimci seramik sanatçısı Sevim Çizer, şekil 129, 130 ve 131 gibi Hitit seramik yüzeylerdeki resimsel bezemelerdeki geyik figürlerinin boynuzlarını seramik çalışmalarında üç boyutlu yorumlamış, yeni bir biçime kavuşturarak aktarmıştır.

Şekil 51: Sevim Çizer, 1998, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi

Şekil 52: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi

Şekil 53: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlığı Kaplar Serisi

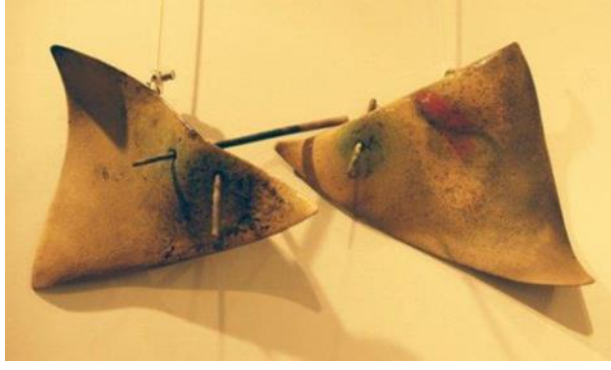

Şekil 54: E. Egemen Işık Arslan
(<https://tr.pinterest.com/pin/442408363371238757/>)

Boynuzlu hayvan biçimlerine çalışmalarında yer veren eğitimci seramik sanatçılarımızdan Emet Egemen Işık Arslan 1978 yılında doğmuştur. Aldığı sanat eğitimleri sonunda 2001 yılında Selçuk Üniversitesi G. S. F. Seramik Bölümü'nde öğretim elemanı olarak göreve başlamıştır. Sanatçı eserlerinde Anadolu Kültüründe var olan sembolleri günümüz seramik formlarına taşıyarak güncellemiştir. Anadolu Kültüründe gücün ve bereketin simgesi olan boğa başı ve boynuzunu kullanarak bu kavramların bugünde geçerli olduğunu vurgularcasına çalışmalarında sıklıkla kullanmıştır (Bozdemir, 2015).

Şekil 55: E. Egemen Işık Arslan, İzler, 2009

Şekil 56: E. Egemen Işık Arslan, İzler, 2009

Şekil 57: Ekrem Kula, Endüstriyel Çay Takımı
Kaynak: Er, 2011, s. 44

Hitit boynuz temasını yeniden yorumlayarak güncelleyerek çalışmalarına yansıtan Ekrem Kula 1954 doğumlu sanatçımızdır. 1971-1972 öğretim yılında Yozgat'ta öğretmenlik yapmıştır. Sanatçı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde Öğretim Üyesi olarak görevini sürdürmektedir (Er, 2011).

Şekil 58: Ekrem Kula, Çarkla Şekillendirilmiş Koç
Kaynak: Er, 2011, s. 45

Şekil 59: Ekrem Kula, Çarkla Şekillendirilmiş Biçim
Kaynak: Er, 2011, s. 45

Şekil 60: Ahmet Cüneyt Er, Öküz Çaydanlık, 2007

1971 doğumlu olan Ahmet Cüneyt Er, 1995 Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü mezunudur. Anadolu Üniversitesi Öğretim Görevlisi olup Sevim Çizer'in öğrencisidir. Sanatçı çağdaş seramik sanatçısının aynı zamanda yaşadığı coğrafyanın kendine sunduğu kültür mirasının devamlılığını sağlayan kişi olarak belirtmiş, Anadolu seramik kültür birikiminin günümüz sanatçılara engin bir kaynak teşkil ettiğini belirtmiştir (Er, 2011). Sadi Diren'in yetiştirdiği Sevim Çizer'in öğrencisi Ahmet Cüneyt Er hocalarından etkilenecek Hitit seramik nesnelindeki boynuz imgesini yeniden yorumlayarak eserlerinde yer vermiştir.

Şekil 61: Ahmet Cüneyt Er, Keçi Çaydanlık, 2007

Şekil 62: Ahmet Cüneyt Er, Boynuzlu Tutamaklı Çaydanlık, 2008

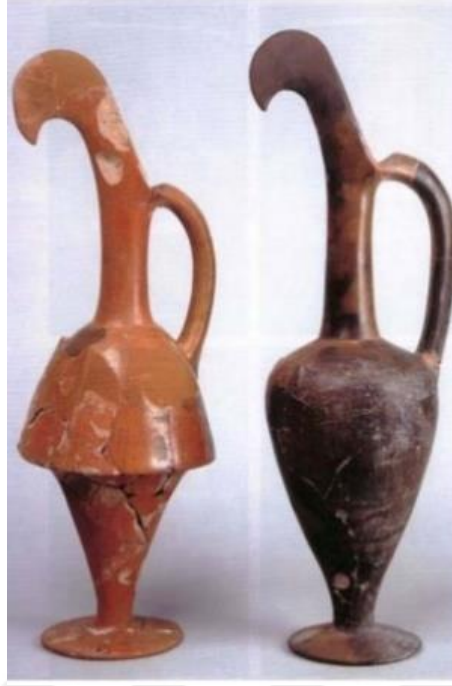

Şekil 63: Ahmet Cüneyt Er, Boğa Biçimli Vazo, 2011

2.5.2 Hitit Stilize Kuş Figürlü Seramik Biçimleri ve Türk Eğitimci Seramik Sanatçılarına Yansımaları

Hitit seramik sanatında stilize ettikleri hayvanların başında kuşların geldiği bilinmektedir. “Kuşlara ve kuşlar bağlamında farklı hayvanlara verilen olağanüstülükleri hemen her toplumun bulunduğu coğrafyanın ekolojik yapısına ve bunun sonucunda oluşan hayvan çeşitliliğine bağlı olarak oluşan değerler silsilesi içerisinde geliştirilen kültürel ürünlerde görmek mümkündür” (Öncül, 2009, s.176). Bu bağlamda Hitit seramik nesnelere şeklinin büyük bir bölümü hayvan figürü ve stilize edilmiş hali ya da ana gövde bu motiflerle bezenmiştir.

Hitit seramiği denildiğinde markalaşan kap biçimi gaga ağızlı testilerdir. Kült nesnelere içerisinde en güzel örneklere sahip olan testilerde boyun, gövde, kaide ve kulplarda çeşitlenmeler fazla kullanılmış olmakla beraber, emziklerinin stilize edilmiş gaga biçimi ortak özellikleridir.

Şekil 64: Hitit, Gaga Ağızlı Libasyon Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

“Kültepe’de bulunan II. Bin kaplarından M.Ö. III. Bin kap şekillerine bağlanan biçimler arasında, gaga ağızlı testilerinde bulunduğu belirtilmiştir. Bu testiler, Batı Anadolu’da Troia, Thermi ve Kumtepe Medeniyetlerinde görülmeye başlamıştır. Yortan’da yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Alacahöyük mezarlarındaki altın-gümüşten yapılmış testilerden başka pişmiş topraktan yapılmış ve şekilleri bakımından Hititlerinkine benzeyen gaga ağızlı testiler bulunmuştur. Gaga ağızlı testi tipinin, III. Alishar medeniyetinde tanındığı da bilinmektedir. Çömlekçi çarkının keşfi ile seramik sanatında kaydedilen gelişme sonucunda, gaga ağızlı testiler, M.Ö. II. Binde, Orta Anadolu seramik repertuarındaki gelişkin örnekleri ile karşımıza çıkar” (Kulakoğlu 1997, s.48).

Eski Hitit kap biçimleri arasında en çok rastlanan gaga ağızlı testilerdir. Bunların bir kısmı omurgalı bir kısmı ise ince-uzun gövdeli ve yüksek ayaklıdır. Gaga biçimleri sıvı akıtacak çeşitli kap türlerinden çaydanlık, maşrapa ve testilere uygulandığı bilinmektedir.

Şekil 65: Hitit Dönemi, Gaga Ağızlı Testi, Boğazkale, M.Ö. 1650-1450

Hitit sarayları ve tapınaklarındaki kazılarda bulunan gaga ağızlı törensel testiler seramikten yapılmış olsalar da adeta metalden yapılmış gibi parlak bir görünüme sahiptirler. Hitit seramik ustaları, özel ince kırmızı bir kilden üretilen bu testilere, çarkta şekil verdikten sonra yarı kurumaya bırakmışlardır. İstenilen kurutma kıvamına gelen kil biçimler deri ve tahta aletlerle dış yüzeylerini uzun süre özenle perdahlamışlardır. Bu perdahlama işlemi son derece uzun süren ve güç bir iştir. Perdahlama, kil biçimin yüzeyindeki düzensiz mineralleri düzenli bir şekilde getirir ve pürüzsüz, parlak zemin elde eder. Perdahlama işleminden sonra, çok kaliteli bir kilin iyice sulandırılıp, dinlendirildikten sonra kırmızı renkli, koyu kıvamlı sıvı haline getirilerek testinin yüzeyine farklı bir katman olarak uygulanır. Daha yoğun kırmızı bir renk alması sağlanan seramik pişirilme aşamasına geçilir.

Şekil 66: Hitit Seramik Testi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 67: Hitit, Seramik Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 68: Hitit, Kulpuna Tünemiş Kuş Figürlü Gaga Ağızlı Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 69: Hitit, Kuş Figürlü Seramik Tören Kabı, Anadolu Medeniyetler Müzesi, M.Ö. 1700

Şekil 70: Hitit, Kartal Başı Seramik Ryton
Kaynak: <https://pin.it/skyr2earpzjk3>

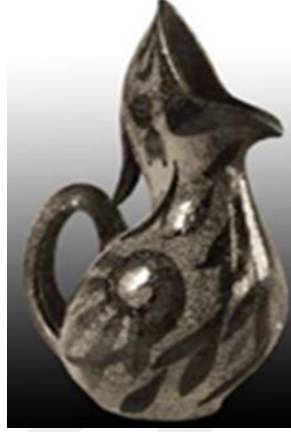
Şekil 71: Hitit, Seramik Kuş Figürü Ryton
Kaynak: <https://pin.it/sxmivxqncnmsb>

Eğitimci seramik sanatçılarımızdan Ahmet Cüneyt Er Hitit gaga ağızlı seramik testilerinin günümüz seramik sanatı anlayışında yeniden yorumlamıştır. Testinin ağız bölümündeki çağdaş yorumdaki gaga figürünün yanı sıra aynı zamanda tutamağındaki boynuz figürünü kullanarak Hitit seramiklerindeki gaga ve boynuz figürünü aynı kompozisyonda bir araya getirmiştir.

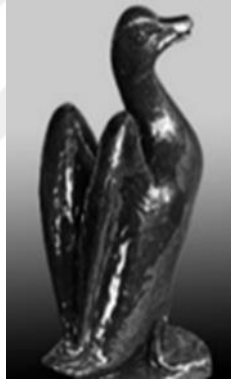

Şekil 72: Ahmet Cüneyt Er, Boynuz Tutamaklı Gaga Ağızlı Testi, 2011

Hitit kuş figürlü seramiklerinden etkilenen ve aynı zamanda Çağdaş Türk Seramik Satının temellerini atan eğitimci seramik sanatçımız Hakkı İzzet'tir.

Şekil 73: Hakkı İzzet, Seramik Biçim, 1950
Kaynak: <https://pin.it/wt2rfna5zfnccdd>

Şekil 74: Hakkı İzzet, Seramik Biçim
Kaynak: <https://pin.it/je3hscn5ocb5eg>

Anadolu kültüründen beslenen eğitimci çağdaş seramik sanatçılarımız 1930'lu yıllardan itibaren eğitim kadrolarında yerlerini alarak seramik kürsülerini kurmuşlar, öğrenci yetiştirmişler, sanatçılarımızın başarılarına ön ayak olmuşlardır. Yurt içinde ve yurt dışında sergiler açmışlar ilişkiler kurarak sanatımızı ve eğitimcilerimiz aracılığıyla olmuştur.

Türkiye'de Çağdaş Türk Seramik Sanatının doğuşu ve gelişimi sürecinde akla ilk gelen isimlerin başında yer alan Hakkı İzzet, 1909'da İstanbul'da doğmuştur. Sanatçı, yükseköğrenimini Almanya'da tamamlamış ve 1933'te Türkiye'ye dönmüştür. Yurda dönüşte farklı kurumlarda görev aldıktan sonra "Hakkı İzzet, o

yıllarda İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulu seramik atölyesi müdürü olarak görev yapmaktadır. Sanayi dallarında çalışacak seramikçileri yetiştirmek amacıyla açılan bu okulda uzun seneler hizmet etmiştir. Ayrıca Hakkı İzzet'in Ankara Kimya Sanat Enstitüsü seramik atölyesinin de kurucusu olduğu bilinmektedir. Bu atölyede birçok kişiye malzeme ve fırın olanaklarından karşılıksız çalışma olanağı sunması pek çok gencin bu alana yönelmesinde etkili olmuştur” (Giray, 1998, s. 26).

"Bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatının ilk ve en önemli mihenk taşlarından biri olarak kabul edilen Hakkı İzzet, Anadolu Kültürü ve Hitit Medeniyetinden etkilenecek eserler ortaya koyan, içinde bulunduğu zengin Anadolu tarihinden aldığı izlenimleri ve etkileri çalışmalarında yansıtan ve bu alanda öncülük teşkil eden en önemli isimlerin başında gelmektedir. Özellikle hayvan biçimli kaplar üzerinde çalışan Hakkı İzzet Hitit Sanatından izler taşıyan ürünler vermiştir” (Giray, 1998, s. 32).

“Hakkı İzzet seramiklerinin esin kaynağı Anadolu kültüründendir. İzzet, Hitit eserlerini inceleyecek ve sanatını bu temel üzerinde zenginleştirecektir. Özellikle hayvan biçimli kaplar üzerinde çalışılan ve koyun, manda ve kuş figürleri tercih edilen bu kaplarda, soyut ve yalın bir biçim anlayışına ulaşılmıştır. Osmanlı çini motifini örnek alarak yaptığı birkaç vazodan başka, Hakkı İzzet'in hemen hemen bütün eserleri, Hitit Sanatından esintiler gösteriyor. Gerek seramikte gerek taş üstünde Hitit Sanatının çizgilerinin sadeliği, şekillerinin stilizasyonu ve gücü çağdaş heykelticiliğe çok yakındır” (Köpüklü, 2018,, s.2533).

Şekil 75: Hakkı İzzet, Seramik Biçim
Kaynak: <https://pin.it/xrx3g2k5fjfnje>

Şekil 76: Hakkı İzzet, Seramik Biçim
Kaynak: <https://pin.it/b372tehjzxh7qr>

Şekil 77: Sadi Diren, Seramik Kuş, D'Art Galeri

1941 doğumlu olan eğitimci sanatçılarımızdan Mustafa Tunçalp'in sanat eğitiminde Hakkı İzzet, Erdinç Bakla, Jale Yılmabaşar'ın öğrencisi olduğu bilinmektedir. 1985-88 Hacettepe Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünde ve daha sonra on yıl Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Yaşamı boyunca ürettiği eserlerini onu etkileyen Anadolu Medeniyetlerinden yola çıkarak yeniliğe açık aynı zamanda eski ile bağlarını koparmayan çağın gelişmeleri ile eski medeniyetleri yoğurup kendine özgü üslubunu oluşturmuştur. Erdinç Bakla sanatçı Mustafa Tunçalp'in eserlerini fonksiyonel seramikler, figür ve duvar panoları olarak üç grupta toplayıp değerlendirmektedir. Çalışmalarını tornada ve zaman zaman elle şekillendiren sanatçı form ve forma plastik değer katan doku arayışları içinde olmuştur. Dokuları gerek kazarak gerek yapıştırarak oluşturup, mat ve parlak sırlarla zenginleştirmiştir. Kuş figürleri onun en karakteristik eser grubu olup, irili ufaklı, tombul, minik başlı kuşları çok zariftir. Stilize kuş çalışmalarında kullandığı dokular özenle seçilmiş

başarılı seçimlerdir (Erbay, 2005). Bazı kuş figürü üzerindeki bezemeler Hitit Güneş Kursu'nu çağrıştırmaktadır.

Hitit seramik nesnelere etkilenen Hakkı İzzet'in öğrencisi Mustafa Tunçalp, çalışmalarında hocasından öğrendiklerine yeni yorumlar katarak seramik kuş figürlerini heykelsi bir görünümde, çağdaş anlamda farklı bir zenginlik kattığı gözlenmektedir.

Şekil 78: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Biçimi, Nurol Sanat Galerisi

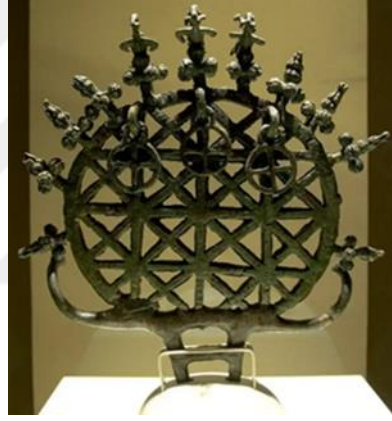

Şekil 79: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü, 2012
Kaynak: <https://pin.it/xwbtossag4q472>

Şekil 80: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü
Kaynak: <https://pin.it/32wdnawegcoylx>

2.5.3 Hitit Güneş Kursu ve İdollerinden Esinlenen Eğitimci Seramik Sanatçıları

Şekil 81: Hitit Güneş Kursu, Anadolu Medeniyetler Müzesi

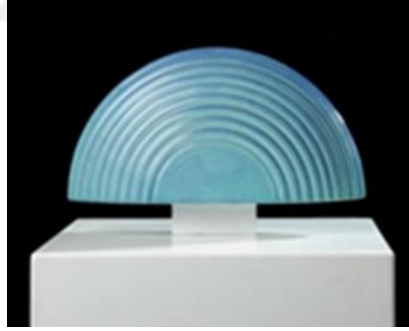

Şekil 82: Hitit Güneş Kursu, Alaca Höyük

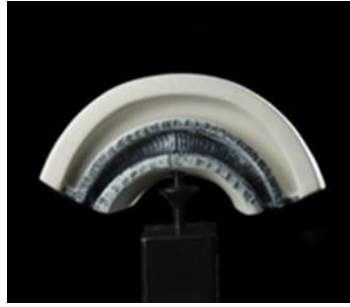

Şekil 83: Hitit Güneş Kursu, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Hamiye Çolakoğlu 1934 yılında doğmuş sanat eğitimcimizdir.1988’de Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünün kurucusudur. “Çolakoğlu da içinde yaşadığı derin tarihi ve kültürel dokusu ile Anadolu topraklarının kültürel birikiminden kendini ayrı tutamamış pano, panel ve biçimlerinde bu temayı yansıtmıştır. Çolakoğlu özellikle “Güneş Kursu” temalı biçimlerini son derece özgün bir biçimde yorumlamış ve kendine özel teknik, doku ve renkleri ile dikkat çekici seramik eserler ortaya koymuştur” (Köpüklü, 2018).

Şekil 84: Hamiye Çolakoğlu, Güneş Kursu Temalı Seramik Biçim

Şekil 85: Hamiye Çolakoğlu, Güneş Kursu Temalı Seramik Çalışması, 2003
Kaynak: Köpüklü, 2018

Erdiñ Bakla 1939 yılında Erzurum'da doğmuştur. 1958-1962 yılları arasında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulunu bitirmiştir. Hakkı İzzet'in öğrencisidir. 1963'de bitirdiği okulun öğretim kadrosuna kabul edilmiştir. 1971-76 Seramik Bölümü Başkanlığı, 1985'de Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü Doçentlik, 1986'da Profesörlüğü, 1988-93 Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü Başkanlığı, 1997 Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü öğretim üyeliğinden emekli olmuştur. Sanatçı özellikle Hitit uygarlığı ağırlıklı olarak Anadolu uygarlığından yoğun biçimde etkilenmiştir (Aslıtürk, 2009).

Eserlerinde Büyük Hitit İmparatorluğu'nu konu edinen Bakla, sanat hayatının ilk çalışmalarına 1960 yılında Hitit Sanatının görsel sadeliğinden yola çıkarak başlamış. Erdiñ Bakla Anadolu Uygarlıklarından etkilenmiş, özellikle Hitit Sanatı eserlerine esin kaynağı olmuş eğitimci sanatçılarımızdandır. Hitit sanatının sadeliğinden yola çıkan sanatçı Hitit biçimlerini günümüz sanat anlayışı doğrultusunda yeniden yorumlamıştır (Köpüklü, 2018).

Hitit rüzgârına kapılmasını eski bir tutku olarak tanımlayan Erdiñ Bakla, öğrencilik yıllarında Hitit Uygarlığında kendi ruhunu bulduğunu fark etmiş ve Hitit Heykellerini günümüz sanat anlayışı, form ve malzemeleriyle yeniden yorumlamıştır. Eğitimci sanatçımız, yaşamı boyunca Anadolu Uygarlıklarını referans olarak gösterip sanatta çağdaşlaşmanın Batı örneklerini taklit etmenin ötesinde, seramiğin vatani olan Anadolu seramik mirasının yeni kuşak sanatçıların yararlanması gereken kaynak olduğunu vurgulamıştır. Sanatçı, eserlerinde kendine özgü doku tarzı kullanmakta, kullandığı renkler çalışmalarının önüne geçmeyen mat görüntülü metal oksitlenmeye gitmektedir. Hiçbir kural ve tekniğe bağlı değildir. Eserlerini üzerinde imzası olmasa bile tanıyabilecek özgünlükte üretmiştir (Gürses, 1998).

Şekil 86: Edinç Bakla, Fırtına Tanrısının Eşi
Kaynak: <https://pin.it/ye3iuvozxieu>

Şekil 87: Erdinç Bakla, Hitit Güneşi Tanrıçası, Şamutlu Çamur, 1998
Kaynak: <http://pin.it/3cvljmh7emnl>

Mustafa Tunçalp'de Hitit Güneş Kursunu seramik duvar panolarında konu olarak yeniden yorumlamıştır.

Şekil 88: Mustafa Tunçalp, Hitit Güneş Kursu Temalı Seramik Duvar Panosu,
Turizm Bakanlığı, 1983-85

Sadi Diren'in biçimlerinde hem biçimsel hem de içerik olarak Hitit kültürünü okuyabildiğimiz eserlerinde, Hitit güneş kursu çalışmalarına esin kaynağı olan bazı öğelerdendir. Kullandığı çizgi ve biçimler onun dilinde Hitit temalarının yeni bir biçime kavuşarak aktarılması ve bunlar son derece başarılı, sade, özgün ve öncü eserlerinden bazılarıdır.

Şekil 89: Sadi Diren, Seramik Biçim, Karışık Teknik, Erdinç Bakla Arşivi, 1970

Hitit güneşi başta olmakla beraber, idolleri de yeniden yorumlayan sanatçı Sıdika Sibel Sevim 1964 Mudanya doğumludur. Sanatçı sanat eğitimlerini tamamlayıp 2005 profesör olmuştur. 2007'den sonra Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünde Bölüm Başkanlığı olarak görev yapmıştır. Çalışmalarında ajur tekniğini kullanan sanatçı Hitit Güneş Kursu biçiminde yorumları vardır.

Şekil 90: Sıdika Sibel Sevim, Güneş Kursu
Kaynak: Sevim, 2005

Şekil 91: Sıdıka Sibel Sevim, Güneş Kursu Temalı Seramik Çalışması
Kaynak: [http://4.bp.blogspot.com/-](http://4.bp.blogspot.com/-f84E1hilvXY/URT2s1KGYgl/AAAAAAAAAB_E/h_3mv-ZYEaQs1600/15570_102530953103851_6712275_n.jpg)

[f84E1hilvXY/URT2s1KGYgl/AAAAAAAAAB_E/h_3mv-ZYEaQs1600/15570_102530953103851_6712275_n.jpg](http://4.bp.blogspot.com/-f84E1hilvXY/URT2s1KGYgl/AAAAAAAAAB_E/h_3mv-ZYEaQs1600/15570_102530953103851_6712275_n.jpg)

Şekil 92: Hitit Tanrıça Figürü, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Hitit Tanrıça figürleri birçok eğitimci seramik sanatçılarımızın yorumları ile günümüz seramik sanatında da görülür. Gerek üç boyutlu seramik çalışmalarında gerekse seramik yüzey bezemelerinde çağdaş yorumlarla varlığını devam ettirir.

Şekil 93: Sıdıka Sibel Sevim
Kaynak: <https://pin.it/mgvnk2tf3tcjy5>

Şekil 94: Onur Öztürk, Hattuşa, Hitit Dönemi İkiz İdol ve Hitit Güneş Kursu Rölyefleri Kullanılmış Vazo
Kaynak: <http://canmyo.comu.edu.tr/vazo.html>

Şekil 95: Erdiñ Bakla, Seramik İdol, 2015
Kaynak: <https://pin.it/dks4q7p6wiwvbt>

Şekil 96: Sadi Diren, Erdiñ Bakla Arşivi, 2004
Kaynak: <https://pin.it/tpiok7qw3etcel>

Şekil 97: Sadi Dren, Erdiç Bakla Arşivi, 2004
Kaynak: <https://pin.it/e2anda2gux5xok>

Şekil 98: Sadi Dren, Erdiç Bakla Arşivi, 1987
Kaynak: <https://pin.it/fu2syzwuzoikpj>

Şekil 99: Onur Öztürk, Erdiç Bakla Arşivi
Kaynak: <https://pin.it/oluy25sholcfd>

Sanatçı 1965 yılında Çanakkale’de doğmuştur. 1987’de Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Anasanat Dalı’ndan mezun olan sanatçı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çan Meslek Yüksek Okulu, Seramik Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Sanatçı çalışmalarını şu şekilde ifade etmektedir. “Çalışmalarımın büyük çoğunluğunda Anadolu Medeniyetlerinin; bilhassa Hitit Uygarlığının etkisi altında kaldığım görülür. Bu uygarlıkların bendeki etkisini kendi estetik kaygı ve birikimlerimle birleştirip günümüze modern bir form olarak sunmaya çalışırım. Çalışmalarımda kullandığım malzemenin doğasına aykırı davranmam ve aksine kullandığım çamurun plastikliğini vurgularım. Teknik olarak alçı-kalıp, serbest şekillendirme ve çamur tornasını kullanıyorum” (Er, 2011, s. 26).

Şekil 100: Hitit, İdol Anadolu Medeniyetler Müzesi
Kaynak: <https://pin.it/xbqmb5why5n7mu>

Şekil 101: Hitit, İdol, Erdiç Bakla Arşivi
Kaynak: <https://pin.it/35pj671hsgkodo>

Şekil 102: Erdeniç Bakla, İdol-Anadolu, 2016
Kaynak: <https://pin.it/mm3f5jw6kh7bxu>

Şekil 103: Erdeniç Bakla, Anadolu İdolları
Kaynak: <https://pin.it/wnz2y252wa7c6r>

Şekil 104: Erdeniç Bakla
Kaynak: https://turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=&modPainters_artistDetailID=3024#

Şekil 105: Jale Yılmazbaşar, Seramik Duvar Panosu, Efes Otel, İzmir

Jale Yılmazbaşar 1939 Samsun doğumludur. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümü'ne girmiştir. 1962 yılında mezun olan sanatçı Seramik Bölümü'ne Hakkı İzzet'in asistanı olarak seçilir. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra emekli olmuştur. Türkiye'nin ilk seramik alanında kadın profesörü olan Yılmazbaşar; 1998 yılında Devlet Sanatçısı unvanını kazanmıştır. Duvar panosu olarak çalıştığı eserinde Anadolu motiflerini ve idollerini çağdaş anlamda kullanmıştır.

2.5.4 Hitit Kült Seramiklerinin Eğitimci Seramik Sanatçı Çalışmalarına Yansıması

Şekil 106: Hitit, Seramik Kült Obje, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 107: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 108: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 109: Hitit, Seramik Kült Objesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 110: Sadi Diren

Kaynak: <http://www.seramikturkiye.net/wp-content/uploads/2018/03/77.jpg>

Şekil 111: Sadi Diren, Kayık Biçiminde Seramik Çalışması

Kaynak: <https://pin.it/7cmpulkgmdmaej>

Şekil 112: Sadi Diren

Kaynak: <https://pin.it/k6zq37r126ssgs>

Şekil 113: Sevim Çizer, Gemiler Serisi, ABD Texas Houston Clear Lake Üniversitesi Koleksiyonu, 2002

Sanatçı seramikten oluşturduğu gemi formlarının içine yine seramikten üç boyutlu hale getirdiği boynuzları yerleştirerek kompozisyon oluşturmuştur (Erbay, 2005).

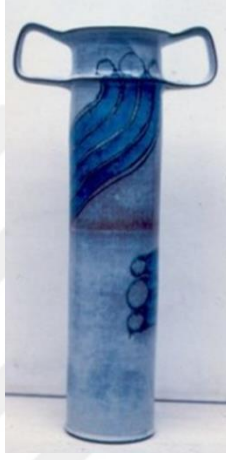
Şekil 114: Sevim Çizer, Gemiler Serisi, ABD Texas Houston Clear Lake Üniversitesi Koleksiyonu, 2002

Şekil 115: Hitit, Seramik Kültür Obje, Erdiç Bakla Arşivi

Şekil 116: GÜNGÖR GÜNER, Seramik Biçim

Şekil 117: GÜNGÖR GÜNER
Kaynak: <https://pin.it/whhyfy5jrln5d4>

Şekil 118: GÜNGÖR GÜNER
Kaynak: <https://pin.it/irpk2o2kfe6a5b>

2.6 Hitit Seramiklerinin Yüzey Bezemelerinin İncelenmesi ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansımaları

2.6.1 Hitit Kabartma Dekorları ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansımaları

Arkeolojik çalışmalarda Hititlerde kutsal törenleri öyküsel betimleyen seramik vazolar bulunmuştur. Vazolar diğer nesnelere nazaran oldukça büyük, görsel veri olarak emsalsizdir. Kapların neredeyse bir metreye yaklaşan boyları düşünüldüğünde, bunları çarkta yapan Hititli ustanın maharetine hayran kalmamak mümkün değildir.

Hitit tasvir sanatı başyapıtı özelliği taşıyan Hitit rölyefli kapları zengin kompozisyon şeması bakımından önem arz etmektedir (Darga, 1992). Hitit sanatında ayrı bir yeri olan kült törenlerinin vazo üzerinde canlandırılması Hititlerin dini ve sosyal hayatı hakkında bilgi verir. “Frizlere ayrılmış bölümleri ile kült sahnelerini konu alan vazolar, ayrıntılarını çivi yazılı metinlerden öğrendiğimiz merasim törenlerini daha iyi yorumlamamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca tapınım sahnelerinin, kurban ve sunuların işlendiği bu tasvirli vazolar sayesinde Eski Hitit dönemi kült seremonileri hakkında da detaylı bilgi edinmekteyiz. Bu dönemde tanrılar için düzenlenen bayram törenleri, proto-hitit döneminden kalma dinsel geleneklerin devamı olarak da görülebilir. Nitekim Hititçe çivi yazılı belgelerde geçen proto-hitit döneme ait çok sayıda tanrı ve tanrıça ismi bu görüşü desteklemektedir” (Ünal, 1993, s. 208).

Hieros gamos (kutsal evlilik) töreniyle ilgili programın görsel belgesi olarak İnandık seramik vazo üzerinde çoğunlukla kabartmalar halinde tasvir edilen kült töreni ve tören içerisinde müzik ile ilgili etkinlikler ve adak uygulamalarına ilişkin tasvirler var olması açısından önemli bir arkeolojik veridir.

Şekil 119: Hitit, İnandıktepe Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 120: İnandıktepe Vazosu Üzerindeki Kabartmalı Tasvirlerin Çizimi

Kaynak: Ekrem Akurgal, 2005, s.134

Kült vazonun üzerinde altı frize ayrılmış olarak bir dini tören olan evlilik töreninin farklı sahnelerine yer verilmiştir. Vazo yüzeyin de anlatımdaki kargaşa ve sadeliği korumak için yatay kısımlara ustaca bölünmüş. Kutsal törenin anlatımı adeta sıra aşama ile görselleştirilmiştir. İnandık vazosu dördü kabartmalı geniş ve ikisi geometrik bezeli dar frizlerle süslüdür. Kalıpta dökülen kabartmaların frizlere yapıştırıldıkları anlaşılmaktadır. Kutsal evlilik ritüelinin anlatıldığı vazo yüzeyinde, törenin tüm ayrıntıları tasvir edilmiştir. Vazo üzerinde bulunan figürler hareket halinde bir yere erişmek için ya da buldukları yerde iş görmek üzere hazırlanmışlardır. Bu kült vazosu Hitit dini törenlerini anlamamız açısından

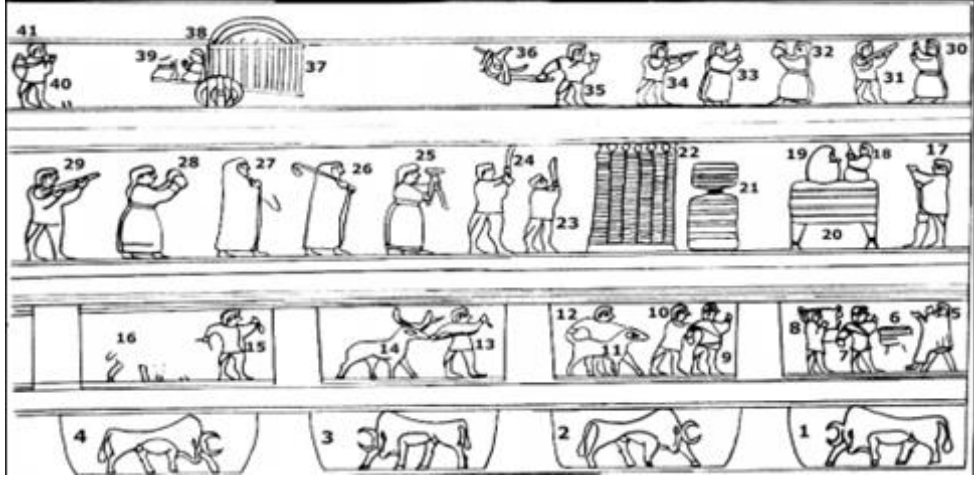
önemlidir. İnandığı önemli kılan eser, üzerinde kutsal evlilik töreninin betimlendiği kabartmalarla süslü kült vazosudur.

Diğer bir kült vazoda Hüseyindedede vazosudur. Çorum'un Sungurlu ilçesinde Hüseyindedede Tepesinde ele geçen vazo, son derece ince elenmiş hamurdan yapılmış, kırmızı astarlı silindir boyunlu, dört kulplu, yuvarlak diplidir. Vazo yüzeyi yatay dört ayrı banda ayrılmıştır. Dört şerit kulpa sahiptir. Ana tema üçüncü enleme yerleştirilmiştir. Ağıza yakın olan friz en dar olanı olup frizler yatay ince yivlerle sınırlandırılmıştır.

Şekil 121: Hitit, Hüseyinded Vazosu, Çorum Müzesi, M.Ö. 1600

“Hüseyindedede vazosunun geniş ağız kenarı üzerindeki düzenleme bu gruba ait kabartmalı vazoların ortak özelliklerinden biridir. Ağız kenarı üzerinde kanallarla bağlanmış karşılıklı boğa başları ve bir tekne yer almıştır. Tekneye konulan sıvı, kanallar yardımıyla boğa başlarından geçerek, vazonun içine akmaktadır. Böylelikle bu tip kapların hem libasyon kabı olma özellikleri hem de boğa kültüyle ilişkileri vurgulanmıştır. Anadolu tasvir sanatında, Kült kaplarının ağız kenarları üzerinde boğa başları ile akıtacak düzeneğinin olması, düşünce olarak Eski Hitit Çağı'nın bir yeniliği değildir. Bu uygulamanın erken örnekleri veya ilk prototipler, Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nın geç evresine ait Kültepe ve Alişar kült kaplarında görülmektedir. Vazonun ağzındaki dört boğa kısa boynuzludur ve kulak gösterilmemiştir” (Yıldırım, 2006, s. 341).

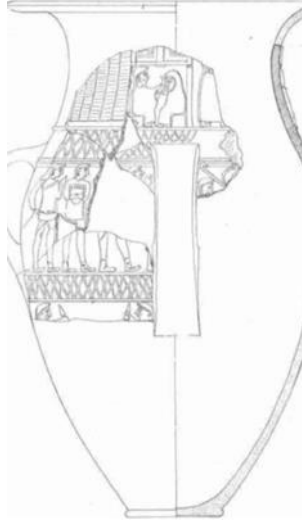

Şekil 122: Hüseyinde Vazosu Kabartmalı Figürlerinin Çizimi
Kaynak: Gizem Köprülü, 2012, s. 74

Hititlere ait öyküsel betimlemelerin bezeli olduğu önemli vazolardan biride Bitik vazodur. “Hamuruna çok ince kum taneleri karıştırılmıştır. İçi düz ve soluk kırmızı renkte olup çark izleri bellidir. Vazo, yukarıdan ikincisi üçlü olmak üzere, altı kabartma şeritli beş kısma bölünmüştür. Bunlardan insan kabartmalarıyla doldurulan üçü daha geniş, boya ile nakışlanan ikisi daha dardır. İlk iki kabartmalı kısmı birbirinden ayıran boyalı sahanın zemini kremle astarlandıktan sonra, kahverengimsi kırmızı şeritlerle ve baklava dilimleri meydana getirmek üzere, boyanmıştır. Kulp bu kısmın yarısı üstüne, boya sürülmeden önce, yapıştırılmıştır. 3. 5 cm. enindeki bu şeridi, 1. 5 cm. genişliğindeki yivli kısım takip eder. 3 cm. genişliğindeki boyalı ikinci sahanın süsleniş tarzı, ilkinin aynıdır. Kulpun alt kısmı, bu şeridi kapatacak şekilde, yapıştırılmıştır” (Özgüç, 1958, s. 2).

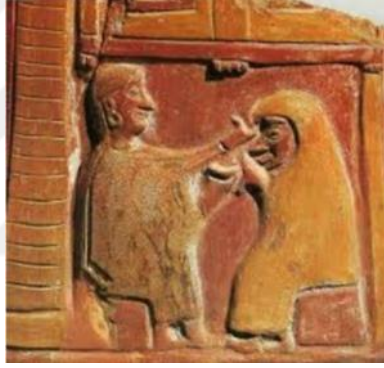

Şekil 123: Hitit, Bitik Vazosu, M.Ö. 17. yy
Kaynakça: <https://www.insazu.com/tag/anadolununerkenhalklar%c4%b1>

Şekil 124: Bitik Vazosu

Kaynak: Tahsin Özgüç, Bitik Vazosu, Cilt XVI, Sayı: 1-2, s. 4

Şekil 125: Bitik Vazosu Detay

Kaynak: <http://www.envanter.gov.tr>

“Bitik vazosunda gördüğümüz baş sahne, kutsal evlenme tasvirinin dünya tarihindeki en eski örneğidir. Güvey yüz görünümü sırasında gelinin duvağını açıyor ve ona bir kadeh içki sunuyor. Vazodaki kutsal şölen büyük olasılıkla soylu bir çiftte, örneğin bir prens ve prensese aittir. Ancak Hitit dininde kutsal evlenme, özünde, erkek baş tanrı ile ana tanrıça arasında olmuştur. Şöyle ki: Hititlerden önce Anadolu da tanrı ana egemendi, erkek tanrılar arka sırada yer alıyordu. Yarımada Hint-Avrupa dili konuşan Hititler gelince bu durum değişti çünkü onların baş tanrısı bir erkekti” (Akurgal, 2005, s. 131). “Bitik vazosunda ve daha başka örneklerde gördüğümüz gibi erkek, Hititlerde de önemli olarak bilinen sağ yönde, kadın ise sol yönde yer almaktadır. Kadının solda erkeğin ise sağda yer alması biçimindeki bu “Hitit

Protokolü” Anadolu’ da Roma Dönemine değin süregitmiş, ondan sonra da Avrupa’ ya geçmiş ve oradan günümüze değin yaşamıştır” (Akurgal, 2005, s. 131).

Rölyefli seramikler dönemin bilinmeyenlerine ışık tutması bakımından görsel sunu oluşturmaktadır. Dönemsel kıyafetler, inanç ritüelleri, şenlik, eğlence amaçlı etkinlikler, dönemin müzik aletleri ve grupları gibi ayrıntılar hakkında bilgi sunmaktadır.

Öyküsel betimlemeleri olan, kabartmalı törensel kapların üretimi dönemsel olarak oldukça zor yetenek, tasarım ve teknik bilgi gerektirdiği düşünülür. Bu dönemde yapılmış rölyefli seramik ürünler Hitit sanatçılarının kile şekil vermedeki üstün başarılarının kanıtı niteliğindedir. Tornada şekillendirilmiş olan ana gövde toprak veya kırmızı tonlarda tek renkli olup perdahlayarak parlatılmışlardır. Ana gövde üzerindeki betimsel rölyef bezemeler törensel disiplin içinde paralel bölmelere ayrılan yüzeye yerleştirilmiştir. “Kabartma halindeki bütün figürler, vazonunkinden ayrı, iyi elenmiş, daha ince çamurdan yapılmış ve ondan sonra vazunun kertiklenmiş cidarı üstüne yapıştırılmıştır. Bu ameliye, çamurlar yumuşak iken yapıldığından parçaların birbirine, kolayca kaynaması temin edilmiştir” (Özgüç, 1958, s. 2). En son aşama olarak figürler döneme ait renkler olan, devetüyü, kırmızı, siyah boyalar kullanılarak renklendirmişler.

Hitit kült vazoların üzerindeki kabartmalı dekorlar üç farklı teknikte biçimin yüzeyine işlendiği görülmektedir. Bir teknik biçimin yüzeyine kabartma tasvirleri alçak kabartma olarak elle şekillendirilmiştir. Diğer bir teknikte uygulanacak kabartma ayrı bir yerde kalıpla şekillendirilip kil biçim kurumadan yaş iken üzerine yapıştırılmak suretiyle şekillendirilmiş. Biçimlerdeki kabarmaların birbirine benzerliği ve Külepe’de bulunmuş pişmiş bir seramik kalıptan anlaşılmaktadır. Üçüncü teknikte ise figürün gövdesi kalıpla üretilip vazoya sabitlenir, baş kısmı, kil heykel çalışması gibi elle şekillendirilip daha önce vazo yüzeyine yerleştirilen gövdeye monte edilir (Genç, 2005).

“Kabartma halindeki bütün figürler vazonunkinden ayrı, iyi elenmiş, daha ince çamurdan yapılmış ve ondan sonra vazunun kertiklenmiş cidarı üstüne yapıştırılmıştır. Bu nedenden çamurlar yumuşak iken yapıldığından parçaların birbirine, kolayca, kaynaması temin edilmiştir”(Eker, 2009, s.3).

Şekil 126: Hitit, Eskiypar Vazosu, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Hitit seramik form yüzeyindeki kabartmalar çağdaş anlamda seramik sanatçılara esin kaynağı olmuştur. Hitit motiflerini okuyan sanatçılarımız yeni yorumlarda bu toprağın kültürüne yeni eserler katmışlardır. Kabartmalardaki her veriyi değerlendiren sanatçılarımız farklı anlatım dili ile çağdaş anlamda devamlılığı sürdürmüşlerdir.

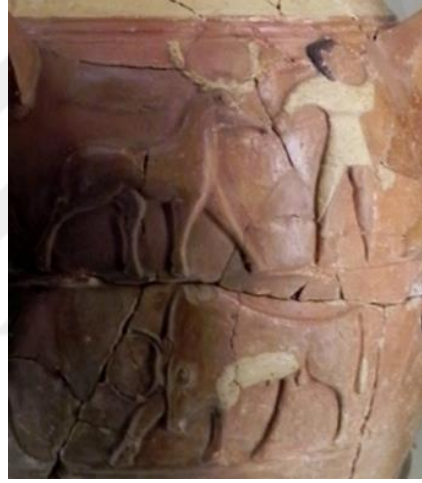
Şekil 127: Hüseyindede Vazosu Ayrıntısı

Şekil 128: Sadi Diren, Seramik Boğa Biçimi, Erdiñç Bakla Arşivi

Şekil 129: Hitit, Selimli Vazo Parçası
Kaynak: Darga, 1992, s. 62

Şekil 130: Hüseyindede Vazo Ayrıntısı

Şekil 131: Hitit Seramik Vazo Parçası, Boğazköy Müzesi
Kaynak: <https://traveltoeat.com/wp-content/uploads/2014/11/wp-id-Photo-201411030301524.jpg>

Şekil 132: İsmail Hakkı Oygur
Kaynak: Karaman, 2015,s.113

Şekil 133: Sadi Diren, Erdiñç Bakla Arşivi, 1967
Kaynak: <https://pin.it/c5jtt12x6e22tl>

Şekil 134: İnandık Vazo Ayrıntısı

Şekil 135: Hüseyindede Vazo Ayrıntısı

Şekil 136: Hüseyindede Vazo Ayrıntısı

Şekil 137: Hüseyindede Vazo Ayrıntısı

Şekil 138: Hamiye Çolakoğlu, Seramik Biçim, 1972
Kaynak: <https://pin.it/jzgvskj42emtze>

Şekil 139: Bingül Başarır, Seramik Biçim, Kendi Atölyesi, 1975

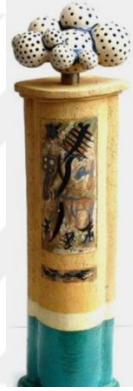
Şekil 140: Beril Anılanmert
Kaynak: <https://pin.it/hldje2dlnvljyy>

1942 doğumlu olan Beril Anılanmert 1989 yılında Profesör oldu. Mimar Sinan Üniversitesi'nde 1994– 2006 yılları arasında Seramik Bölüm Başkanı, 1999–2003 yıllarında Rektör Yardımcılığı, 1985–1987 yıllarında Sosyal Bilimler Enstitüsü

Başkanlığı, 1982– 1984 yıllarında dekan yardımcılığı yaptı. 2006 yılından beri Işık Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü kurucusu ve başkanıdır.

Şekil 141: Sadi Diren, D'art Galeri, 2015

Şekil 142: Ekrem Kula
Kaynak: <https://pin.it/ptjqoqlivvheie>

Şekil 143: İsmail Yardımcı
Kaynak: <https://pin.it/64c3xmurpgjrm>

Şekil 144: İnandiktepe Vazosu Ayrıntısı

Şekil 145: İnandiktepe Vazo Figür Ayrıntısı

Şekil 146: İnandiktepe Vazo Figür Ayrıntısı

Şekil 147: İnadıktepe Vazo Figür Ayrıntısı

Şekil 148: İnandıkepe Vazo Figür Ayrıntısı

Şekil 149: Sadi Diren, 62. Kişisel Sergisi, 2015

Sadi Dren, Hitit seramik vazo bezemelerindeki insan figürlerini ve Hitit kültürüne ait kıyafetleri, yeni bakış açısı ile üç boyutlu, sade ve özgün eserlere dönüştürmüştür.

Şekil 150: Sadi Dren, 1975
Kaynak: <https://pin.it/y5rbt432arty2t>

Şekil 151: Sadi Dren

Şekil 152: Sadi Dren
Kaynak: <https://pin.it/hdxsyypqlkcdn4>

Şekil 153: Onur Öztürk
Kaynak: <https://pin.it/3xjgvlxw5igbmV>

Şekil 154: Tuhurvaili'nin Mühür Baskısı, Anadolu Medeniyetler Müzesi, Ankara

Şekil 155: Kamuran Özlem Sarnıç, İzler, 2000
Kaynak: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/711916>

Şekil 156: Erdal Çetintaş, Hitit, 2013
Kaynak: Candemir, Topçuoğlu, 2016, s.639

2.6.2 Hitit Seramiklerindeki Perdah ve Astar Dekorunun Eğitimci Seraimik Sanatçılara Yansıması

Hitit sarayları ve tapınaklarındaki arkeolojik kazılarda gaga-ağızlı, kırmızı perdahlı heykelsi formlarda törensel içki kapları bulunmuştur. Bulunan törensel testiler, seramikten yapılmış olmalarına rağmen adeta metalden yapılmış gibi pırıl pırıl parlak bir yüzeye sahiptirler. Hititli seramik ustaları bu parlaklığı, özel ince kırmızı bir kilden üretilen testilerin, çarkta şekil verildikten sonra bir müddet nemini çekmesi için bekletip, daha sonra dönemin imkânları doğrultusunda deri ve tahta aletlerle dış yüzeylerini uzun süre perdahlamışlardır. Perdahlama işlemi son derece titizlik ve uzun süren güç bir iştir. Perdahlama işlemi genel olarak, seramik kilinin yüzeyindeki pürüzlüğü sıkıştırarak giderir düzenli bir şekle getirip daha güzel parlamasını sağlar. Perdahlama işleminden sonra, testilerin üstüne astar çekilir. Astar, çok kaliteli bir kilin iyice sulandırılıp, kırmızı bir boya kıvamına getirilmiş şeklidir. Astar seramiğin daha da yoğun kırmızı bir renk almasını sağlar. Hazırlanan kil biçim perdahlanıp astarlandıktan sonra pişirilip seramik olur (Koç,(Ed.),2006).

Şekil 157: Hitit Perdahlı ve Astarlı Gaga Ağızlı Testileri, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Bu yöntem gerek yöresel üretimlerde gerek sanatsal üretimlerde hala kullanılan dekorlardandır.

Şekil 158: Avanos Çömlekleri

Sanatsal seramik dekorunda astar kullanan eğitimci sanatçılarımız, Sadi Diren, Sevim Çizer, Onur Öztürk, çalışmalarında kullanmışlardır.

Şekil 159: Sadi Diren, Boğa Grubu, Astar Bezeme
Kaynak: Aslıtürk, 2009, s.226

Şekil 160: Onur Öztürk, Hitit Vazo
Kaynak: <http://canmyo.comu.edu.tr/vazo.html>

Şekil 161: Sevim Çizer, Antik Seriden Enstalasyon, Astar Bezeme, 1996
Kaynak: Erbay, 2005, s. 442

Şekil 162: Sevim Çizer, Seramik, Astar Bezeme, 2009

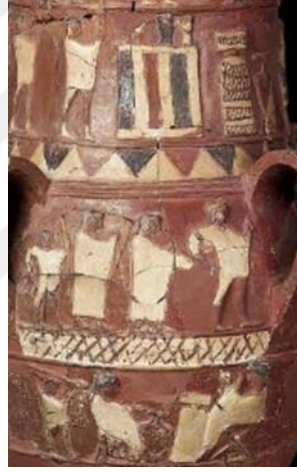
Şekil 163: Sevim Çizer, Antik Seriden, Astar Bezeme, 1997
Kaynak: Erbay, 2005, s. 443

Şekil 164: Sevim Çizer, Anadolu Uygarlıkları Kaplar Serisi

2.6.3 Hitit Seramiklerindeki Fırça Dekorü ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması

Fırça dekoru tekniği seramiği pişmeden veya piştikten sonra yüzey bezemelerinde fırça yardımı ile yapılan serbest el dekoru tekniğidir. Fırça, boya ile yapılan bezemelerde kullanıldığı gibi astar uygulamalarında kullanılabilir. Hitit seramiklerinde günlük kullanım eşyaları sade olup fırça ile yapılan bezemeler görülmemektedir. Öte yandan kült törenlerinde kullanılan özel seramik ürünlerde fırça ile bezeme uygulamaları kullanılmıştır. Bunlar genellikle zeminin renklendirilmesinde ve zemin üzerinde geneli geometrik motifli bezemeli uygulamalar olmakla beraber kabartma dekorlu vazoların zeminin yanı sıra kabartma ayrıntılarında da kullanılmıştır (Genç, 2005).

Şekil 165: İnanadıktepe Vazo Ayrıntısı

Şekil 166: Hitit, Salyangoz Biçiminde Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 167: Hitit, Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 168: Hitit, Kült Kap, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 169: Hitit Kült Kap Motif Ayrıntısı

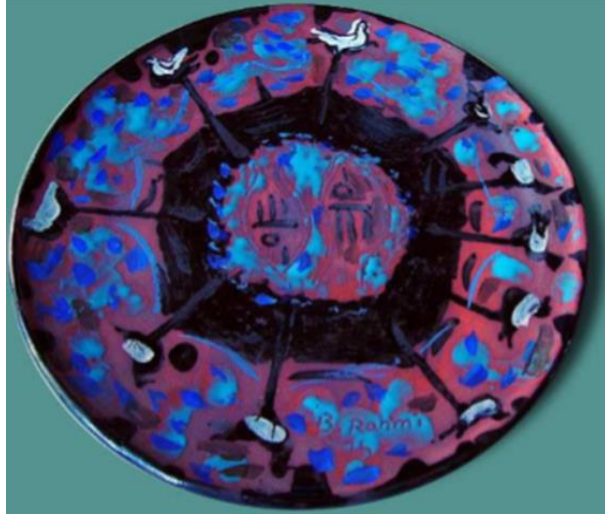
Fırça dekoru tekniğini çalışmalarında kullanan eğitimci seramik sanatçılarımız olmuştur. Hitit seramik bezemelerindeki özellikle kuş motiflerinin kullanıldığı seramik eserler vermişlerdir. Çağın getirdiği yeni renk oluşturma olasılığı ile yorumlara katılan zenginlik görülmektedir.

Şekil 170: Mustafa Tunçalp, Seramik
Kaynak: <https://pin.it/p6xua6mghbpbkx>

Şekil 171: Hakkı İzzet, Seramik, 1940
Kaynak: <https://pin.it/yz272mq5ol4vg>

Şekil 172: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, 1975

Kaynak: <https://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/rahmiseramik-e1319314602396.jpg>

2.6.4 Hitit Seramiklerindeki Kazıma Dekorü ve Eğitimci Seramik Sanatçılara Yansıması

Kazıma dekoru tekniği, seramiğin pişirilmeden önce veya pişirildikten sonra olabildiği gibi astar veya boyalı yüzeyleri de kazımak suretiyle oluşturulan bezeme türüdür. Hitit seramik bezemelerinde görülen teknik günümüz sanatçuları tarafından kullanılmaktadır. Hititlerdeki en güzel örnek çift başlı ördek heykelciğidir. Heykele Boğazköy kazılarında ulaşılmış olup, astarlı yüzeyinin kazınması ile oluşturulan bezemelere sahiptir.

Şekil 173: Hitit, Seramik, Çift Başlı Ördek, Anadolu Medeniyetler Müzesi

Şekil 174: Mustafa Tunçalp, Seramik Kuş Figürü
Kaynak: <https://pin.it/32wdnawegcoylx>

Şekil 175: Sadi Diren, D'art Galeri

Şekil 176: İsmail Hakkı Oygur
Kaynak: <https://pin.it/tdrjfwhgizt6k>

Şekil 177:Sevim Çizer, Kayık Kut, Kendi Koleksiyonu, 2003

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma İlk Anadolu Uygarlıklarından Hitit seramik sanatının günümüze yansımalarını tespit etmeye yönelik tarama yöntemi kullanılmıştır. “Tarama modeli, geçmişte ya da o anda var olan durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlar. Araştırmaya konu olanı değiştirme ve etkileme çabası olmayıp bilinmek istenen şey meydana gelir. Amaç değiştirmeye kalkmadan o şeyi doğru gözlemleyip belirlemektir” (Karasar, 1984, s. 79). “Tarama yönteminde gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemeye varma vardır” (Yıldırım,1966, s. 67).

3.2 Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında mevcut kaynakların; kitap, makale, tez, katalog, eser fotoğrafları, internet ortamı vb. tarama yöntemi kullanarak sağlanmıştır.

3.3 Veri Toplama Tekniği

İlk Anadolu Uygarlıkları seramik sanatı ve özellikle Anadolu seramiğinin mihenk taşı oluşturan Hitit seramik figürlerinden etkilenen sanatçılar ve eserleri ele alınmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmalarda elde edilen veriler üzerinden nitel analiz yöntemi olan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmayı teşkil eden konuyu değiştirme ve etkileme çabası olmadan var olanı ortaya koymaktır. Nitel analiz yöntemi ile çağımızda sanat eğitimi vermiş sanatçılarımızın Anadolu seramik kültürü imgelerini çağdaş yorumlarda karşılık bulduğu ve kültürel değerlerimizi kullanarak yine Anadolu'dan evrensel hitap eden çalışmaların sanat eğitiminde etkisi ortaya konulmuştur. Elde edilen görsellerde, Hitit seramikleri ve eğitimci seramik sanatçıların eserlerinin gözleme dayalı yorumları yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

4.1 Hitit Uygarlığı Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarına Ait Bulgular

Tablo 1: Hitit Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarına Ait Bulgular

Sanatçılar	Doğum- Ölüm Tarihi
Ahmet Cüneyt Er	1971-
Bedri Rahmi Eyüpoğlu	1911-1975
Beril Anılanmert	1942-
Bingül Başarır	1938-
Ekrem Kula	1954-
E. Egemen Işık Arslan	1978-
Erdal Çetin	
Erdiñ Bakla	1939-
Güngör Güner	1941-
Hakkı İzzet	1909-1977
Hamiye Çolakoğlu	1933-2014
İsmail Hakkı Oygur	1907-1975
İsmail Yardımcı	
Jale Yılmabaşar	1939-
Kamuran Özlem Sarnıç	1974-

Sanatçılar	Doğum- Ölüm Tarihi
Mustafa Tunçalp	1941-
Onur Öztürk	
Sadi Diren	1927-2018
Sevim Çizer	1951
S. Sibel Sevim	1964

4.2 Hitit Uygarlığı Seramik Sanatından Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarımızın Eğitimci Olarak Görev Yaptıkları Yerlere İlişkin Bulgular

Tablo 2: Sanatçıların Eğitimci Olarak Görev Yaptıkları Yerlere Ait Bulgular

Eğitimci Seramik Sanatçıları	Eğitimci Olarak Görev Yaptığı Yerler
Ahmet Cüneyt Er	Anadolu Üniversitesi
Bedri Rahmi Eyüpoğlu	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi)
Beril Anılanmert	Mimar Sinan Üniversitesi, Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Bingül Başarır	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Ekrem Kula	Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
E. E. Işık Arslan	Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Erdal Çetintaş	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar

Eğitimci Seramik Sanatçıları	Eğitimci Olarak Görev Yaptığı Yerler
Erdiñ Bakla	Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Güngör Güner	Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Hakkı İzzet	İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulu Seramik Atölyesi Müdürü, Ankara Kimya Sanat Enstitüsü Seramik Atölyesinin Kurucusu
Hamiye olakoğlu	Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
İsmail Hakkı Oygur	Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
İsmail Yardımcı	Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Jale Yılmabaşar	Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Kamuran zlem Sarnıç	Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu, Anadolu Üniversitesi Bozyk Meslek Yüksekokulu, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Mustafa Tunçalp	Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi

Eğitimci Seramik Sanatçıları	Eğitimci Olarak Görev Yaptığı Yerler
Onur Öztürk	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çan Meslek Yüksekokulu
Sadi Diren	Güzel Sanatlar Akademisi Öğretim Üyeliği, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı
Sevim Çizer	Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Görevlisi
S. Sibel Sevim	Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölüm Başkanlığı ve Enstitü Müdürlüğü Görevi

4.3 Hitit Seramik Figürlerinden Esinlenen Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarına Ait Bulgular

Tablo 3: Etkilenilen Hitit Seramik Figürleri ve Sanatçılara Ait Bulgular

Eğitimci Sanatçılar	Boğa Figürü	Kuş Figürü	Güneş Kursu Ve İdoller
Ahmet Cüneyt Er	x		
Ekrem Kula	x		
E.E. Işık Arslan	x		
Erdoğan Bakla			x
Hakkı İzzet		x	
Hamiye Çolakoğlu			x
Jale Yılmabaşar			x
Mustafa Tunçalp		x	
Onur Öztürk			x
Sadi Diren	x	x	x
Sevim Çizer	x		
S. Sibel Sevim			x

4.4 Hitit Seramik Yüzey Bezeme ve Süslemelerinin Eğitimci Türk Seramik Sanatçılarına Yansımalarına Ait Bulgular

Tablo 4: Hitit Seramiklerinin Yüzey Bezeme Dekorlarının Eğitimci Türk Seramik Sanatçı Yansımalarına Ait Bulgular

Sanatçılar	Perdah ve Astar Dekor	Kabartma Dekor	Kazıma Dekor	Fırça Dekor
Bedri Rahmi Eyüpoğlu				x
Beril Anıanmert		x		
Bingül Başarır		x		
Ekrem Kula		x		
Erdal Çetintaş		x		
Hakkı İzzet				x
Hamiye Çolakoğlu		x		
İsmail Hakkı Oygur		x	x	
İsmail Yardımcı		x		
Kamuran Özlem Sarnıç		x		

Sanatçılar	Perdah ve Astar Dekoru	Kabartma Dekoru	Kazıma Dekoru	Fırça Dekoru
Mustafa Tunçalp			x	x
Sadi Diren	x	x	x	
Sevim Çizer	x		x	
Onur Öztürk	x	x		

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

İlk çağ Anadolu uygarlıklarından özellikle Hitit seramik sanatından esinlenen her bir sanatçı bunu farklı yollarla ve farklı tarzlarla çalışmalarına yansıtmıştır. Hitit kültürünün ve sanatsal biçimlerinin sanatçıda uyandırdığı fikir onun birikimi ve duygu durumu ile dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşüm sonrası ise bazen biçim olarak bazen de duvar panosu olarak ortaya çıkmıştır. İlk Çağ Anadolu uygarlıklarının Kültüründen ve Sanatından çizgiler taşıyan, biçimler, panolar, iki boyutlu ve üç boyutlu seramik çalışmalar bu sanatçıların ellerinde özgün biçimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimci seramik sanatçılarımız, Hitit seramiklerinin gerek boynuz, kuş gibi biçimsel yapısından gerek bezemelerinin zenginliğinden esinlenmiş, çağdaş anlamda özgün yorumlarla günümüzde de bu toprağın seramik kültür izlerini devam ettirmişlerdir.

Anadolu'nun zengin kültür mirası sanatçılarımıza ve gelecek kuşağa esin kaynağı olmaya devam edecektir. Her sanatçı etkilendiği kültürel mirasımızın, kendi plastik dili ve üslubunu kullanarak, kendine has teknik ve yöntemlerle çalışmalarına yansıtmayı sürdürecektir. Bu çalışmalar özellikle Hitit Seramik Sanatının, bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatı içerisinde özgün birer eser olma niteliği kazanarak kültürel mirasımızın devamlılığını güncelleyerek kazandıracaklardır.

5.2 Tartışma

Seramik hamuruna 9000 yıllık tarihsel izini bırakan Anadolu toprağı, asırlar boyunca kucağını açmış, topraklarında farklı kültürlerini yoğurup bir potada eritmiş şekillendirmiş ve insanlık tarihinde en önemli dönüşümlere tanıklık ederek seramikle de kalıcılaştırmıştır.

Seramik, toplumların kültürel gelişimiyle birlikte gelişimini sürdürmüş ve yaşanan tüm değişiklik ve gelişmelere dair verileri üzerinde bulundurmıştır. Seramik eserler, bu özelliği nedeniyle zamana tanıklık etmiş, zamanının kültürel değerlerini taşıyan en önemli veriler arasında kabul edilmektedir.

Gelişen teknolojik imkânlar, kültürler arası ilişkiler, iletişimdeki hız, sanatın bütün alanında olduğu gibi seramik sanatında da değişimlere kapı aralamıştır. Bu değişimleri doğru okuyan toplumlar ve sanatçılar kültürlerine ait şifreleri koruyarak günümüze yeni bakış açıları ve değerler kazandırmışlardır. Yeni nesil yetişen sanatçılar ve sanat eğitimcileri gerek asırlar önceki teknikler olsun gerek yeni teknikler ışığında deneysel çalışmalarla seramik sanat eseri üretip, farklı disiplinler ve yeni teknolojik bilgilerden beslenerek bu sanat olgusuna katkı sağlamaktadırlar.

Seramik sanatının anlatım gücü ve farklı tekniklerle ortaya konuluşu gelenekseli, sanatçıyı, sanat eğitimcisini, seramik sanat yapıtı ve izleyicinin beğenisini de değiştirmektedir. Bu etkiler doğrultusunda geleneksel seramik sanatının söylev tavrı boyutunun da değişimine neden olup, beraberinde seramik sanatının yeniden biçimlenmesi ve genişlemesi yeni anlatım dili kazanmasına imkân verir. Sanatın bütün dallarında olduğu gibi seramik sanatı da geleneksel ve çağdaş anlatım biçimlerini harmanlayarak yeni anlatımlara kavuşmaktadır.

İlk Çağ Anadolu Uygarlıklarından Hitit seramik üretimi dini ritüellerinde kullanmak amaçlı özellikle hayvan figürlerinin ağırlıkta olduğu biçimler çoğunluktadır. Sanatsal bakış olarak Anadolu kimliğine ait hayvan figürleri temeli oluşturmakta. Figürler gerek bire bir gerekse soyut olarak üretilmiş. Bu dönemdeki soyutlama, en çok etkilendikleri canlının bir özelliğini biçime yansıtmalardır. Gaga ağızlı testiler, boğa başları ve boynuzlar önde gelenleridir. Soyut figürlü nesnelere gövde olarak soyut olmalarının yanında günlük veya törensel kullanımda yeme içme gibi sunumların yapılabildiği en görkemli ürünlerdir. Sanatsal açıdan bu işlevselliğe ne kadar hizmet etmesi doğrultusunda ise bir seramik sanat yapıtı olarak güzel ve değerlidir. Çağdaş seramik sanatı öz geçmişinden aldığı özellikle Hitit seramik sanatı ile soyutsal birikimle ufku geliştirme ve yön vermesi çağdaş seramik sanatına çıkışı sunmuştur. Eski Anadolu uygarlıkları ve özellikle Hitit medeniyetleri gibi boynuzlu hayvan figürlerini, çağdaş sanatsal ifade dilinde yeniden yorumlanmaktadır.

Bu seramik sanatına ilişkin aktarımda eski ve yenini birlikteliği etkin seramik sanat ürünlerinde birey ve oluşturduğu toplumun hislerini ortaya çıkarmada ve neticede bireyin kendisini sanat eserinde bulabilmektedir. Dinlenen bir müzik, okunan bir edebi eser, alıcının yaşanmışlıklarını içermesi halinde sanat eserinde ifadelerine yer

bulmanın hazzını yaşamaktadır. Bu durumda birey ve dolaylı olarak toplum, rahatlama, anlama, anlaşılma ihtiyaçları karşılanır. Sanat insanın yalnızca aklına değil yüreğine de seslendiği için sayısız uygarlıkların beşiği olan Anadolu çok kültürlü geçmişinin iletişim gücünü kullanarak seramik sanat eserleri ile terapi görevi görmektedir.

Var olduğu kültürden güç alarak bu kimlik altında evrensele ulaşmaktadır. Yerelden genele hitap eden sanatsal çalışmalar günümüz tüketim dünyasında kendine bir temel oluşturup kalıcılığını sağlayabilir.

Bu bağlamda İlk Çağ Anadolu seramiklerinden Hitit seramik sanatından günümüze ulaşmış örnekler, yapıldıkları dönemde, dönem insanının yaşadığı coğrafyadaki bitki ve hayvan çeşitliliği, inanç kültürü, sosyal hayat, sevinçleri, korkuları hakkında bilgi vererek yaşamış olduğumuz temelleri ve bilinmezliklere ışık tutmaktadır. Her dönem içinde algılayamasak da geleceğe bıraktığımız bilgiler ve değerler olur. Bunun kalıcılığı bir önceki kuşağın devamı ve aynı zamanda geçmiş kimliğin izlerinin devam etmesidir kuşkusuz. Ana taşıyıcı ayaklardan biri olarak seramik sanatçısı toplumunun kültürel kimliğinin aynasıdır denilebilir.

Faklı toplumlardan aktarılan seramik sanat biçimleri, o sanatı oluşturan yaşam koşullarına sahip olmadığımızdan, aktarılan biçimler ve teknikler özden yoksun kalmaktadır. Hitit seramik sanatı, Türk seramik sanatçısının evrensel boyuta ulaşma çabasında, elinde var olan kaynağa bakış açısı, günümüzün değişen anlayışları ile değişen beğeni ve eğilimleri doğrultusunda eserlerini ortaya koyabilmektedir. Bu mirası seramik eserlerine yansıtan sanatçılarımız ve sanat eğitimcilerimiz, bireysel kişiliklerini çağdaş sanat anlayışı içinde özgün eserlere dönüştürmüşlerdir. Bu toprakların mirasçısı ve bir değeri olan bizler, Anadolu kültürünün temellendirdiği Çağdaş Türk Seramik Sanatını özgün yorumlar ile hem sanatsal anlatım hem de sanat eğitimcisine akademik anlamda katkılar sağlamaktadır.

5.3 Öneriler

Araştırmacılara yapılacak öneriler;

- a) Bu araştırmanın kapsamında İlk Anadolu Uygarlıklarından Hitit seramik sanatı bilgisine sahip olmak için seramik sana eğitimi veren kurumlarda özellikle Hitit dönemine ait seramik sanat tarihi incelenmelidir.
- b) Sanat eğitiminde Anadolu seramik kültürünü oluşturan İlk Anadolu Uygarlıkları seramik biçim ve motiflerinin, yöntem ve tekniklerinin sürekliliği açısından uygulamalı yaptırılmalıdır.
- c) Sanat eğitimi veren kurumların eğitim alan bireylerde ilginin dinç tutulması, bilinçli olma ve görsel zenginlik oluşturmak amaçlı Anadolu Uygarlıkları sanat eserlerinin bulunduğu müzelere düzenlenen geziler yapılmalıdır.
- d) Seramik eğitimi veren bölümlerde Hitit seramikleri ile Hitit seramiklerinden etkilenen eğitimci seramik sanatçılarının eserleri detaylı araştırılıp incelenmelidir.
- e) Hitit seramik bezemelerinde Şekil 42'de görülen ajur tekniği ve bu tekniğin kullanıldığı seramik ürünlerin araştırılması yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acartürk, B. (2012). Toprağın Binlerce Yıllık Macerası. *Tematik Türkoloji Dergisi* 4(1), 1-17
- Alp, S. (2002). *Hitit güneşi*, Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Akarsu, S. (2007). *Hitit Tasvir Sanatında Boğa*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akurgal, E. (2003). *Anadolu kültür tarihi*, Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları. 67.
- Akurgal, E. (2005) *Anadolu kültür tarihi* (19. Basım). Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları. 67.
- Anadolu Antik Camları. Erişim adresi: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44946/cam-uretme-teknikleri.html>).
- Anılanmert, B. Ve Rona, Z. (1997). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, (3. Cilt). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Arcasoy, A. (1983). *Seramik teknolojisi kitabı*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.
- Arcasoy, A. (1988). *Seramik teknolojisi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.
- Arcasoy, A. (1994). Seramik teknolojisinin Tarihçesi, Türk Seramik Derneği, II. Uluslararası Seramik Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt-1, Geleneksel Seramikler, 24- 28 Ekim 1994, TSD Yayınları No:10, İstanbul.
- Aslıtürk, G. E. (2009). *20. yüzyılda Çağdaş Türk Seramik Sanatı'nda Avrupa kaynaklı etkiler*. (Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk İslam Sanatı Bilim Dalı, İzmir.
- Bozdemir, O. (2015). *Boynuzlu hayvan figürlerinin seramik formlarda yorumu*. (Yüksek Lisans Çalışması Raporu), Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Ankara.
- Cabbar, R. ve Ekşinozluğil, A. (2006). Hititler. *Focus Dergisi, Anadolu Uygarlıkları Dizisi*, 1(2), 1-23. İstanbul.
- Candemir, T., Topçuoğlu, Ö. I. (2016. Haziran). Bir proje, bir sergi; Hitit Ritüelleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 639.
- Çakar, N. (2018). Türkiye'de Seramik Anasanat Dallarındaki Akademik Kadrolar Üzerine Bir Araştırma, *Kalemşi Dergisi* 6(12), 190-195.
- Darga, M. (1992). *Hitit sanatı*, İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Kitapları yayınları.
- Diren, S. (2010, Ocak). Tesadüf eseri seramikçi oldum. *Seramik Türkiye* 35, 106-112
- Eker, A. (2009). *Hitit Seramikleri ve Kullanım Amaçlarına Göre Sınıflandırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Protohistorya ve Asya Arkeolojisi Bilim Dalı, Konya.

- Er, A. C. (2011). *Seramikte işlevsel simge biçimlerin araştırılması ve plastik biçim olarak çömlekçi çarkında üretilmesi*. (Sanatta Yeterlilik Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, İzmir.
- Erbay, G. (2005). *Çağdaş Türk seramik sanatı içinde İzmirli ilk seramik sanatçılarının yeri*. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İzmir.
- Erinç, S. M. (2004). *Sanatın Boyutları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Esin, U. (1984). Sadi Diren ve seramik. *Sanat Çevresi Dergisi* 63(6). İstanbul.
- Eyüpoğlu, İ. Z. (1991). *Anadolu Uygarlığı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Genç, A. P. T. (2005). *Hitit Seramikleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoseramik Anasanat Dalı, Isparta.
- Giray, K. (1998). Yıldız porselenleri, çağdaş Türk seramik sanatı ve öncü ustaları. *Türkiye'de Sanat* 33, 24-27
- Gurney, O.R. (2001). *Hititler* (Çev. P. Arpaçay). Ankara.
- Gürses, R. (1998). *Gelenekten evrensele ulaşmada Türk seramik sanatçısının kültür zenginliğinin çağdaş yorumlara yansımaları*. (Sanatta Yeterlilik Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik ve Cam Bölümü, İstanbul.
- Macqueen J.G. (2015). *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Öncül, K. (2009). Masallardaki devlet kuşu motifi, *Milli Folklor Dergisi* (84), 175.
- Özgüç, T. (1958). Bitik Vazosu, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* (16), 1-2. Erişim adresi: <http://dtcfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dtcf/article/view/4261/4159>
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*, Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Kırdemir, N. (2000). Hitit sanat eserlerinde sunak betileri, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*. Güz (1), 2.
- Koç, İ. (Ed.). (2006, Ekim). *Hititler*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Bilim ve Toplum Kitapları Dizisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayıncılık.
- Köpüklü, M. (2018). Hititlerden etkilenen öncü çağdaş Türk seramik sanatçıları, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11(3), 2528-2533-2548.
- Köpüklü, M. (2019, Haziran). Silindirik Yüksek Biçimlerin Seramik Tornasında Şekillendirilmesi. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/737532>
- Kulakoğlu, F. (1997). *Orta Anadolu'da Eski Hitit Krallık Çağı seramiği*, (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Peterson, S., Peterson, J. (2009). *Seramik Yapıyoruz*. (Çev. Sevim Çizer) İzmir Karakalem Kitabevi Yayınları.
- Sayan, Ş. (2016). Yüksek Öğretimde Sanatçı Yetiştiren Eğitimci Sanatçılar, Cumhuriyetin Işığında Yükseköğretimde Sanat Eğitimi Uluslararası Sempozyumu.

- Sevim, C. (2005). Hitit Seramik Sanatı ve günümüz seramik sanatına etkileri, *Anadolu Sanat Dergisi*. Sayı: 16 (22). Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11421/892>
- Sevim, S. S. (2015). *Seramik dekorlar ve uygulama teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sümer, G. (2005). *Seramik Hammaddeleri*. Eskişehir: Ak Ofset Matbaacılar Sitesi.
- Şölenay, E. (2012). *Seramik Sanat Eğitiminde Sırlama ve Pişirme Yöntemleri El Kitabı*. Ankara: Murat Kitapevi.
- Tekin, H. (2005). Yeni bulguların Işığı Altında Anadolu'da Hassuna ve Samarra Seramiğinin Yayılımı Üzerine Bir Gözlem, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (22), 1.
- Turani, A. (2007). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ünal, M. (1993). *Boğazköy metinleri ışığında Hititler Devri Anadolu'sunda filolojik ve Arkeolojik veriler arasındaki ilişkilerden örnekler*, (1992 yılı Anadolu Medeniyetler Müzesi Konferansları). Ankara: Medeniyetleri Müzesini Koruma ve Yaşatma Derneği Yayını.
- Yıldırım, C. (1966). *Eğitim araştırma metotları*, Ankara: Akyıldız Matbaası.
- Yıldırım, T. (2006). *Eski Hitit Çağı'na ait yeni bir kült vazosu*, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2005 Yıllığı*. 19, 339- 370.

Ek-1

2019 Yılı ÖSYM Kılavuzunda Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumları Düzeyinde Eğitim Veren Seramik Bölümlerinin Listesi

Üniversite	Bölüm	Yıl	Kontenjan
Bursa Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksek Okulu	Seramik, Cam ve Çinicilik	2	15
Çankırı Karatekin Üniversitesi Çerkeş Meslek Yüksek Okulu	Endüstriyel Cam ve Seramik	2	15
Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Torbalı Meslek Yüksek Okulu	Endüstriyel Cam ve Seramik	2	20
Ege Üniversitesi İzmir Ege Meslek Yüksek Okulu	Seramik Cam ve Çinicilik	2	40
Trakya Üniversitesi Edirne Şehit Ressam Hasan Rıza Güzel Sanatlar Meslek Yüksek Okulu	Seramik, Cam ve Çinicilik	2	20

2015 Yılı ÖSYM Kılavuzunda Türkiye’de Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Seramik Bölümlerinin Listesi

Üniversite	Bölüm	Kontenjan
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	25
Akdeniz Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	20
Anadolu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	30
Atatürk Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	30
Bilecik Şeyh Edebali	Güzel Sanatlar ve Tasarım	20

Üniversitesi	Fakültesi Seramik ve Cam Tasarım	
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	30
Çankırı Karatekin Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	15
Dokuz Eylül Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarım	20
Dumlupınar Üniversitesi	Güzel Sanatlar Üniversitesi	30
Erciyes Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarım	10
Hacettepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam	30
İnönü Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Tasarım	15
Kocaeli Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	15
Marmara Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam	30
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam	30
Sakarya Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	20
Selçuk Üniversitesi	Güzel Sanatlar Üniversitesi	15
Süleyman Demirel Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam	15
Uşak Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik	15

2017-2018 Öğrenci ve Öğretim Üyeleri Sayıları

	Yeni Kayıt	Okuyan	Profesör	Doçent	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi
Toplam	1234588	7010598	24640	13356	35484	45998
Güzel Sanatlar Fakültesi	6462	31049	231	171	370	507

Seramik Anabilim Dalına Göre Öğretim Elemanı Sayıları Raporu

Üniversite Adı	Birim Grubu	Bölüm Adı	Prof esör	Doçent	Doktor Öğretim Üyesi	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi
Akdeniz Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü		2	2	4	2
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			2	8	
Anadolu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	4	3	5	2	10
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Seramik Bölümü			1		
Batman Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			1		
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarım Bölümü		2	3		1
Bitlis Eren Üniversitesi	Güzel Sanatlar	Seramik ve Cam					1

	Üniversitesi	Tasarım Bölümü					
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	1	3	1	1	
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	3	1	8	1	
Çankırı Karatekin Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	2		2	1	
Çukurova Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü		4	1	2	
Dokuz Eylül Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarım Bölümü	1	1	3	1	1
Erciyes Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			1	3	
Gaziantep Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Bölümü			2		
Hacettepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Bölümü	3	2	2	3	2
Kastamonu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarım Bölümü		1	2		1
Kocaeli Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	1			1	
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	2	2			2
Marmara Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			4	2	2
Mersin Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			1	2	1

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarım	3	2	2	2	7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü			3	1	
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü			2	1	1
Ordu Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü		1	1		1
Selçuk Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik Bölümü	1	1	1	1	
Süleyman Demirel Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Bölümü			1	1	
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Tasarım Bölümü				1	
Uşak Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik VE cam Bölümü	1		3	3	1
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Seramik ve Cam Bölümü			1		
		Toplam	14	25	60	59	42

Veriler incelendiğinde toplam 200 tane Seramik Anabilim dalında eğitim veren öğretim elemanı görülmektedir (Çakar, 2018).

Aktif olarak eğitim veren seramik bölümüne sahip üniversiteler ve bölüm başkanları,

Mimar Sinan Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı; Prof. Süleyman Aydan BELEN

Anadolu Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Ezgi Hakan Verdu Martinez

Hacettepe Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Prof. Emre Feyzoğlu

Dokuz Eylül Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Prof. Halil Yoleri

Afyon Kocatepe Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğretim Üyesi
F. Nuri Kara

Dumlupınar Üniversitesi, G.S.F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Nureddin GÜLAÇTI

Uşak Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Prof. İsmail. Yardımcı

Akdeniz Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Kemal Tizgöl

Mersin Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğretim Üyesi. Nusret
Algan

Çukurova Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Yrd. Doç. Dr. Nergis

Kılınç MİRDALI

Kayseri Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı v. Dr. Öğr. Üyesi Nizam
Orçun Önal

Nevşehir H.B. Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğr. Üyesi
Muharrem Birol AKALIN

Malatya İnönü Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı; Yrd. Doç. Dr. H.
Serdar MUTLU

Marmara Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğr. Üyesi Nalan
DANABAŞ

Bilecik, Şeyh Edebalı Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Kadir
SEVİM

Abant, İzzet Baysal Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğr. Üyesi
Melahat ALTUNDAĞ

Çankırı Karatekin Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Ersoy
YILMAZ

Süleyman Demirel Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı Dr. Öğretim Üyesi,
Serap ÜNAL

Selçuk Üniversitesi, G. S.F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğretim Üyesi Şerife
YALÇIN YASTI

Kocaeli Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Safiye Başar

Sakarya Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı Doç. Buket Acartürk
Akyurtlaklı

Ordu Üniversitesi, Bölüm Başkanı: Doç. Dr. Funda ALTIN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi Tamer ASLAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Prof. Burcu Karabey

Kastamonu Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı Doç. Seyhan YILMAZ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Doç. Yeşim Karaman Zümrüt

Gaziantep Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Dr. Öğr. Üyesi CEREN Hüseyin YILDIRIM

Erzurum Atatürk Üniversitesi, G. S. F. Seramik Bölüm Başkanı, Prof. Yasemin YAROL (Çakar, 2018. s.196).

